

ВІЙСЬКО

№07 (133) 2011

УКРАЇНИ

«Сі бриз – 2011»: трофеї «Перлини» — у «чорних беретів»

10

Х-фактор українського війська

14

Військові санаторії: «міністерський бонус» для лейтенанта

46

Президент України — Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Віктор Янукович:

«Військово-Морські Сили України надійно захищають національні інтереси держави на морі, забезпечують її міжнародний авторитет!»

З нагоди Дня флоту України Президент України — Верховний Головнокомандувач ЗС України Віктор Янукович вручив державні нагороди України військовим та цивільним морякам.

— Народ України віддає належне професіоналізму, мужності і героїзму військових моряків, усім, чия доля пов'язана з морем, — зазначив Президент України.

Він подякував морякам за щоденну наполегливу працю й вірність славним традиціям, а також привітав кожного, для кого цей день є втіленням доблесті та честі, вірності морським традиціям, відданості Батьківщині.

Як наголосив Президент України — Верховний Головнокомандувач ЗС України, історія українського флоту увібрала в собі звитягу багатьох поколінь оборонців рідної землі, стала прикладом для наслідування нинішнім захисникам морських рубежів Вітчизни.

— З гордістю відзначаю, що Військово-Морські Сили України надійно захищають національні інтереси держави на морі, забезпечують її міжнародний авторитет! — підкреслив Віктор Янукович.

Президент України висловив впевненість, що сьогодення вимагає розбудови сучасного й потужного військового і цивільного флоту.

— Розвиток українського флоту є пріоритетом діяльності всіх гілок влади. Україна має стати великою морською державою, адекватно реагувати на загрози та виклики сучасності, — зазначив глава держави.

За словами Президента України, важливою подією у відновленні національного суднобудування стало закладення на Чорноморському суднобудівному заводі першого багатоцільового корвета «Володимир Великий».

Президент України — Верховний Головнокомандувач ЗС України Віктор Янукович побажав усім військовим та цивільним морякам, їхнім родинам доброго здоров'я, щастя та добробуту, злагоди, нових успіхів у службі в ім'я процвітання України.

НАЦІОНАЛЬНОМУ ФЛОТУ — СІМ ФУТІВ ПІД КІЛЕМ

У Севастополі пройшли урочистості з нагоди Дня флоту України

Військові та цивільні моряки нашої країни урочисто відзначили День флоту України. На професійному святі військових моряків цього року у Севастополі побували Голова Верховної Ради України Володимир Литвин, Міністр оборони України Михайло Єжель, Голова Державної Думи Російської Федерації Борис Грізлов, представники духовенства країни, командування ЧФ РФ, численні шефські делегації з різних областей України і керівники Севастополя. З нагоди свята на внутрішньому рейді Севастопольської бухти у парадній лінії вишикувалися 16 кораблів, катерів і суден.

Урочистості розпочалися на Графській пристані, де командувач ВМС ЗС України адмірал Віктор Максимов зустрів Голову Верховної Ради України Володимира Литвина і доповів про готовність військ до святкового параду. Далі, за морською традицією, високоповажні гості на катері пройшли уздовж строю кораблів і привітали екіпажі ВДК «Костянтин Олшанський», ВДК «Ямал» (від ЧФ РФ), КУ «Славутич», фрегата «Гетьман Сагайдачний», а також особовий склад інших кораблів, які залучалися до параду.

На борту фрегата «Гетьман Сагайдачний» Володимир Литвин привітав

військових моряків з нагоди Дня флоту України та нагородив за вагомий внесок у захист незалежності Вітчизни, за сумлінне та бездоганне служіння українському народу кращих військовослужбовців ВМС грамотами і цінними подарунками. Крім того, кілька українських офіцерів отримали грамоти та цінні подарунки від Державної Думи Російської Федерації, які вручив їм Борис Грізлов.

— При формуванні державного бюджету на 2012 рік буде зроблене все можливе, щоб з урахуванням матеріально-технічних потреб ВМС оновити базу національного флоту, — наголосив Володимир Литвин, віта-

Фоторепортаж О. Храмова

ючи військових моряків з борту фрегата «Гетьман Сагайдачний».

З метою підвищення престижу флотської служби та поваги серед народу вже кілька років поспіль вручення кортиків — невід'ємних символів морського офіцера відбувається біля пам'ятника адміралу Нахімову. У центрі головної площі Севастополя високопосадовці взяли участь у цьому заході. Це своєрідний ритуал посвячення молодих лейтенантів — випускників Академії ВМС України — в морські офіцери.

Перебуваючи у морській столиці, високоповажні гості віддали шану героям, загиблим у боях за Севастопо-

поль. У святковий день живі квіти та вінки лягли до Меморіалу захисників Севастополя 1941–1942 рр.

А вже після урочистостей в оточенні великої кількості журналістів з України та Росії гості відповіли на запитання. У ході прес-конференції Міністр оборони України Михайло Єжель сказав, що новий корвет для ВМС будуватиме держава, але посильну допомогу можуть надати всі бажаючі. Як приклад цьому, керівник військового відомства повідомив, що одна з київських комерційних структур перерахувала 100 тисяч гривень на будівництво корвета. Також Міністр оборони України наго-

лосив, що процес шефської взаємодії з регіонами України приносить позитивні результати.

— Сьогодні у всіх регіонів є підшефні військові частини. Це затверджено відповідним Указом Президента України. Усі області чим можуть, тим допомагають. Зокрема, до цього свята Київ подарував морякам шість квартир, — сказав Михайло Єжель.

Увечері з нагоди морського свята на переповненій людьми площі Нахімова співали «зірки» естради. А після завершення концерту вечірнє севастопольське небо осяяли тисячі зірочок святкового феєрверка.

60-те засідання Ради міністрів оборони держав-учасниць СНД: ПІД ЗНАКОМ ПАРТНЕРСТВА І КОНСТРУКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

6 липня у російському місті Сочі відбулося чергове, 60-те засідання Ради міністрів оборони держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав під головуванням Міністра оборони Російської Федерації Анатолія Сердюкова. Участь у цьому заході на правах спостерігача взяла делегація вітчизняного оборонного відомства на чолі з Міністром оборони України Михайлом Єжемем.

Відповідно до порядку денного, учасники засідання розглянули більше двадцяти питань з різних напрямків багатосторонньої взаємодії оборонних відомств держав СНД. Усі вони спрямовані на подальше послідовне вдосконалення системи багатостороннього військового співробітництва, розвиток партнерської взаємодії у військовій сфері.

Зокрема, учасники засідання визначили шляхи практичної реалізації Концепції військового співробітництва держав-учасниць СНД до 2015 року.

Під час засідання також обговорювалися питання, які пов'язані з реалізацією пріоритетних напрямів військово-технічного співробітництва зі створення спільної (об'єднаної) системи зв'язку та автоматизації, виконання Плану реалізації Концепції єдиної геоінформаційної системи військового призначення для збройних сил держав-учасниць СНД.

Крім того, були розглянуті перспективні напрямки розвитку об'єд-

наної системи протиповітряної оборони держав-учасниць СНД з метою оптимізації оргструктури та системи керування об'єднаної системи ППО СНД.

Керівники оборонних відомств країн СНД розглянули План заходів щодо реалізації пріоритетних напрямів взаємодії інженерних військ збройних сил держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, основні напрями взаємодії з питань контролю та оцінки радіаційної, хімічної і біологічної обстановки.

Яскравим прикладом конструктивного співробітництва може слугувати прийняте на засіданні рішення щодо створення Координаційного комітету з питань забезпечення безпеки польотів авіації збройних сил держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав.

Міністри оборони країн Співдружності також розглянули та затвердили Задум проведення спільного навчання з бойовою стрільбою військ (сил) ВПС (ППО, ВПС і ППО, Сил повітряної оборони) збройних сил держав-учасниць СНД «Боевое Содружество — 2011», яке заплановано провести з 3 вересня по 5 жовтня поточного року.

Крім того, учасники засідання розглянули питання щодо Міжнародного проекту «Мы — Наследники Победы», присвяченого 70-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років.

Міністр оборони України Михайло Єжель: «Нами включене «зелене світло» для використання російськими пілотами палубної авіації злітно-посадкової смуги на полігоні «НИТКА» у повному обсязі».

6 липня, у російському місті Сочі в рамках 60-го засідання Ради міністрів оборони держав-учасниць СНД Міністр оборони України Михайло Єжель зустрівся з російським колегою Анатолієм Сердюковим. Зокрема, в ході зустрічі керівники оборонних відомств України і Росії обговорили можливість подальшого використання російською стороною полігону злітно-посадкових систем «НИТКА», що знаходиться в Криму, для підготовки льотчиків палубної авіації.

— Нами включене «зелене світло» для використання російськими пілотами палубної авіації злітно-посадкової смуги на полігоні «НИТКА» у повному обсязі. Ми також домовилися щодо відшкодування українській стороні витрат, пов'язаних з тренуванням російських льотчиків на цьому полігоні, — повідомив Міністр оборони України Михайло Єжель в інтерв'ю журналістам.

Глава вітчизняного оборонного відомства висловив сподівання, що сторони знайдуть взаємовигідну формулу щодо подальшого використання полігону «НИТКА» російськими пілотами. Але у будь-якому разі полігон злітно-посадкових систем «НИТКА» залишиться у власності України.

Начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Григорій Педченко: «Законодавчо закріплений позаблоковий статус України дозволяє сконцентруватися на практичній стороні співпраці, уникаючи зайвої політичної напруги»

На цьому наголосив під час візиту до США начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Григорій Педченко.

В рамках візиту він провів низку зустрічей з американськими високопосадовцями. Так, під час перебування у Пентагоні генерал-полковник Григорій Педченко зустрівся з помічником Секретаря з питань оборони США з міжнародної безпеки Послом Александром Вершбоу.

В ході зустрічі Головнокомандувач Збройних Сил України підкреслив, що ключовою рисою зовнішньополітичного курсу нашої держави є розвиток та підтримання дружніх багатосторонніх відносин з усіма країнами світу.

— Законодавчо закріплений позаблоковий статус України дозволяє сконцентруватися на практичній стороні співпраці, уникаючи зайвої політичної напруги, — зауважив він, назвавши пріоритетним напрямком зовнішньої політики України поряд із інтеграцією до Європейського Союзу розвиток та поглиблення співробітництва зі стратегічними партнерами, насамперед зі Сполученими Штатами Америки.

Як зазначив начальник Генерального штабу ЗС України, підписана у 2008 році Хартія Україна–США про стратегічне партнерство є надійною основою для розвитку такого співробітництва, яке базується на спільних інтересах та цінностях, таких як демократія, безпека, територіальна цілісність, економічна свобода. Генерал-полковник Григорій Педченко акцентував увагу на тому, що підтвердженням стратегічного партнерства є участь підрозділів збройних сил обох країн в операціях під егідою міжнародних організацій, у тому числі під егідою НАТО. У цьому контексті він зазначив, що евакуація на великому десантному кораблі ВМС ЗС України «Костянтин Ольшанський» громадян іноземних держав з Лівії, серед яких було 18 громадян США, які опинилися у центрі військового конфлікту, є підтвердженням готовності нашої держави брати участь у гуманітарних операціях.

Під час зустрічі Головнокомандувач ЗС України поінформував Александра Вершбоу про те, що незважаючи на обмежене фінансування заходів розвитку ЗС України вдалося досягти певних результатів у намічених планах Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 роки.

Як наголосив начальник Генерального штабу ЗС України, реалізація цих завдань буде здійснена поетапно. З цієї метою підготовлено комплекс стратегічних документів, які визначають наші погляди на реформування всього сектору безпеки.

— Співробітництво між нашими державами та їх Збройними Силами має стратегічний характер і охоплює широкий спектр сфер діяльності. Ми зацікавлені підтримувати і поглиблювати наш діалог із США в оборонно-військовій сфері, — відзначив генерал-полковник Григорій Педченко.

Основними напрямками спільних дій він назвав співробітництво в галузі оборонного планування, розвиток операційних спроможностей військ (сил), вдосконалення кадрового менеджменту, підготовка професійного сержантського корпусу ЗС України, військова освіта та підготовка, участь у військових навчаннях та тренуваннях, а також участь України в операціях з врегулювання криз. Завершуючи свій виступ, Головнокомандувач Збройних Сил України висловив слова вдячності американській стороні за технічну та консультативну допомогу, яка надається Збройними Силами України, висловив готовність та прагнення до подальшого поглиблення двостороннього співробітництва з метою досягнення реальних практичних результатів.

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

Головний редактор:

Володимир ГОРІШНЯК
redactorVU@yahoo.com

Заступник головного редактора:

Андрій ЧЕРНЯК

Відповідальний секретар:

Володимир КОСЕНКО

**Начальник відділу оборонної
політики та життєдіяльності військ:**
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

**Начальник відділу міжнародного
військового співробітництва:**
Руслан ТКАЧУК

**Начальник відділу ілюстрацій,
технічного оформлення та реклами:**
Василь ПОТАПЧУК

Дизайн та верстка:

Андрій ПОГОРЕЛОВ

Літературні редактори:

Зоя ІЛЬІНА
Лілія ВЛАСЮК

Засновник:

Міністерство оборони України

Адреса редакції:

вул. Мельникова, 81.
04050, Київ, Україна, а/с 72.

Телефони редакції:

(044) 483-08-39,
489-38-59, 454-42-02.

E-mail: viysko2003@ukr.net;

Електронна версія журналу:

www.vu.mil.gov.ua

© «Військо України», 2011

Підписано до друку: 08.07.2011 р.

Передплатний індекс: 74101

Передплату можна оформити в усіх поштових відділеннях зв'язку.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Рік заснування часопису — 1994

Перший редактор: Вячеслав Болотнюк

Друк: ТОВ «Поліграф-Експрес»

Телефон з питань розміщення

реклами: (044) 483-08-39

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформантів і може друкувати статті, не поділяючи точку зору автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фото-знімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливо лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Заступник Міністра оборони України — керівник апарату Володимир Омелянчук:

«Реалізація потужних державних програм у сфері озброєння та військової техніки — це не лише підвищення боєздатності армії, але й внесок в розвиток економіки країни»

Володимир Омелянчук. Народився 1 січня 1952 року в смт Піщанка Вінницької області.

У 1974 році закінчив фізичний факультет Чернівецького державного університету.

З 1974 до 1994 року працював на посадах — від інженера до заступника генерального директора ВО «Кварц» у м. Чернівці.

З 1994 до 1997 року очолював у Чернівцях правління ВАТ «Центральне конструкторське бюро «Ритм».

У 1997–1999 роках — генеральний директор корпорації підприємств оборонно-промислового комплексу «Інтерна» (м. Київ). З 1999 до 2007 року працював на керівних посадах Державної служби експортного контролю України, Державної комісії з питань ОПК України, Державного комітету України з державного матеріального резерву, ДК «Газ України» НАК «Нафтогаз України», Мінпромполітики України.

З 2006 до 2007 року — голова Ради директорів Дочірнього підприємства «Газ-тепло» НАК «Нафтогаз України».

З 2007 до 2009 року — генеральний директор ЗАТ «Трускавецькурорт».

У січні–лютому 2010 року — помічник Міністра оборони України.

З лютого по березень 2010 року — директор Департаменту економічної діяльності Міністерства оборони України.

З 8 квітня 2010 року — заступник Міністра оборони України.

Кандидат технічних наук. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Надчутливі для Збройних Сил України теми розвитку озброєння та військової техніки (ОВТ) зазвучали сьогодні з особливою актуальністю. Саме на цій ділянці незабаром реалізовуватимуться масштабні проекти, які обіцяють вивести на якісно новий рівень боєздатність української армії, а разом з тим вдихнути життя в оборонно-промисловий комплекс держави. Що конкретно передбачається зробити у сфері розвитку ОВТ? Які складнощі очікують на цьому шляху та що вже зроблено за рік роботи нової команди військового відомства читайте в ексклюзивному інтерв'ю заступника Міністра оборони України — керівника апарату Володимира Омелянчука, яке він дав нашому часопису.

— Володимире Прокоповичу, будь ласка, розпочнімо нашу бесіду з оцінки існуючого стану озброєння та військової техніки і змін, які очікуються в цій чутливій для Збройних Сил сфері.

— Технічний стан озброєння та військової техніки у Збройних Силах України на цей час оцінюється як критичний.

Українська армія оснащена озброєнням, засобами ураження та військовою технікою, у яких майже вичерпано встановлений ресурс, які є морально застарілими і потребують негайної заміни або модернізації. У першу чергу це стосується авіаційної техніки, зенітно-ракетних комплексів Повітряних Сил, ракетних комплексів Сухопутних військ, кораблів та озброєння Військово-Морських Сил.

Терміни технічної придатності ракет усіх видів, мінно-торпедного озброєння, керованих авіаційних бомб, артилерійських боеприпасів, починаючи з 2010–2012 років, стрімко падають, що ставить під загрозу підтримання боєздатності Збройних Сил України.

Зазначений критичний стан озброєння та військової техніки, спричинений стабільно низьким рівнем фінансування потреб оборони держави у попередні роки і, в першу чергу, заходів з розробки, модернізації та закупівлі ОВТ.

Фактичне середньорічне фінансування розвитку ОВТ за період 2006–2010 років склало 4,8% від реального фінансування потреб оборони за цей період, що свідчить про незмінну практику залишкового принципу його фінансування.

— А який фінансовий ресурс на ОВТ закладають наші найближчі сусіди?

— В інших країнах фінансування розробки, модернізації та закупівлі ОВТ, за невеликим винятком, становить від 20% до 50% бюджету оборони. Наприклад, у нинішньому році оборонний бюджет Російської Федерації становить 2,1% ВВП, а частка на закупівлю, розробку та модернізацію ОВТ — 40% від бюджету МО РФ. Польща у 2011 році заклала на оборону 1,95% ВВП та 16% на ОВТ. Туреччина — 1,4% ВВП та 49% на озброєння. Зрозуміло, що з нашим фактичним фінансуванням потреб оборони за 5 минулих років — 1,05% від ВВП — годі порівнювати. Прикро, адже в чинному Законі України «Про оборону» зазначено норму видатків на оборону не менше 3% ВВП.

— Які рецепти оздоровлення Ви пропонуєте? Чи є вихід?

— Перша теза, повторюся: сьогодні маємо критичний технічний стан озброєння. Друга — це нестача коштів, яка не дає нам його поліпшувати. Ці аспекти проблеми детально проаналізовано, отримані висновки враховано під час розробки проекту Концепції реформування та розвитку Збройних Сил України на середньострокову перспективу. Незабаром її буде ухвалено. В проект Концепції закладено основні показники розвитку ОВТ на 5 років у вигляді чотирьох державних цільових оборонних програм. Це програма розвитку ОВТ на 2011–2015 рр., а також програми: створення та виробництва військово-транспортних літаків Ан-70, багатофункціональних ракетних комплексів «Сапсан», бойових кораблів класу «корвет».

Прийняття зазначених стратегічно важливих документів дозволить не втратити необхідного рівня бойового потенціалу Збройних Сил, запобігти руйнуванню вітчизняного оборонно-промислового комплексу і створити науково-технічні та технологічні передумови для виробництва новітніх, конкурентоспроможних зразків ОВТ.

При цьому частка бюджету на розвиток ОВТ становитиме не менш 23% від загального бюджету Міністерства оборони України. Цю позицію підтримало не лише ке-

Фото С. Попоєвич

Модернізований Мі-24 має сучасний потужний двигун, систему наведення ракет, новий прилад нічного бачення тощо. Тобто це вже практично новий вертоліт!

рівництво військового відомства, але й держави.

— Розкажіть, будь ласка, докладніше про завдання щодо розвитку ОВТ, які Ви ставите.

— Державна цільова оборонна програма розвитку озброєння та військової техніки на 2011–2015 роки передбачає загальний обсяг фінансування 12,7 мрд грн. Ці кошти є мінімально необхідними, аби призупинити старіння ОВТ шляхом модернізації, відновлення та закупівлі нового озброєння та військової техніки. Окрім цього, одночасно триватиме проведення дослідно-конструкторських робіт зі створення та прийняття на озброєння нових зразків ОВТ.

Приклад модернізації техніки: танк Т-64, який стоїть на озброєнні, ми доводимо до виду БМ «Булат». Для цього міняється двигун потужністю 700 на 850 к.с., удосконалюється система захисту танка та керування вогнем, апаратура нічного бачення, система управління та лазерного прицілювання ракет. До речі, сьогодні на Заході, навіть США, Франція та Німеччина нові танки практично не закуповують, а тільки модернізують, так само підвищуючи їх вогневу міць, за-

пас ходу, захист тощо. Вбачаю, що це правильний шлях. Те, що ми не можемо модернізувати, закуповуємо, а також здійснюємо активні дослідно-конструкторські роботи зі створення нової техніки. Прикладами можуть бути багатофункціональний ракетний комплекс «Сапсан» та вітчизняний бойовий корабель класу «корвет». Програми передбачають розробку та виготовлення на замовлення Міністерства оборони чотирьох сучасних корветів та необхідну кількість багатофункціональних ракетних комплексів «Сапсан». А ще ми знаходимося на завершальній стадії розробки потужного, новітнього військово-транспортного літака Ан-70. Отож, стратегія така: на початку ми впровадимо три потужних проекти: «Сапсан», «Корвет» і Ан-70. Далі плануємо менш витратні розробки.

— Що дає обраний шлях? Які його переваги?

— Для прикладу розглянемо докладніше програму «Корвет». Термін її реалізації — до 2021 року. Вже в 2016 році ми маємо завершити розробку і виготовити в рамках дослідно-конструкторської роботи головний корабель, оснащений

фото В.Поталчука

Перспективи Ан-70 чудові. Адже більшість його головних параметрів перевищує європейський літак аналогічного типу.

сучасним озброєнням, та провести його державні випробовування. Тобто через чотири роки корвет має бути прийнятий на озброєння. На стадії завершення дослідно-конструкторської роботи з розробки корвета розпочнеться (2014–2020 рр.) серійне виготовлення ще трьох кораблів цього класу.

Таким чином, по-перше, отримаємо сучасний корвет, який повністю відповідатиме вимогам Збройних Сил України. По-друге, оскільки він буде створюватися та будуватися в рамках внутрішньої і зовнішньої кооперації, ми вдихнемо за рахунок державного оборонного замовлення життя у вітчизняні наукові організації та кораблебудівні підприємства й водночас наочно покажемо світу, що Україна є й буде морською державою. До речі, 70 відсотків проекту — українська складова і лише 30% — іноземна. Як відомо, корвет розробляє вітчизняний центр кораблебудування, а будуватиме Чорноморський суднобудівний завод (м. Миколаїв), співпрацюючи з багатьма іншими українськими підприємствами. А те, чого ми не можемо виготовити в Україні, буде закуплено в іноземних партнерів. Зокрема, на корветі встановлюватимуться американські дизельні двигуни, італій-

ська головна гармата, французько-італійські торпедні системи, французькі ракети, малокаліберна гармата спільного виробництва Швейцарії та Німеччини. Ми провели моніторинг усіх, хто міг взяти участь у будівництві, й зробили суто прагматичний вибір за стандартною схемою «ціна-якість». У корветі все надсучасне: корпус, двигун, озброєння, автоматизована система управління. За рахунок цього корабель стає експортнопридатним. До речі, навіть на нинішньому етапі на нього вже є замовники з інших країн. Отож, окрім всього, Міністерство оборони забезпечить значний внесок в експортний потенціал України. Аби ніхто не сумнівався у цій тезі, повернуся ще раз до прикладу Туреччини. Вкладаючи через своє оборонне відомство до 50% в озброєння, ця країна ефективно підняла свій оборонно-промисловий комплекс. Нині за обсягами експорту озброєння власного виробництва Туреччина увійшла у число світових лідерів.

— Як Ви оцінюєте перспективи Ан-70?

— Більшість його головних параметрів перевищує європейський літак аналогічного типу — А400. Назву лише декілька. У «європейця» на цей час вантажопідйомність

35 т, наш бере 47 т. А 400 сідає тільки на тверді покриття, Ан-70 може злітати і сідати на ґрунтові покриття. Окрім цього, довжина злітної смуги у нього значно коротша, що особливо важливо в бойових умовах. І останнє порівняння: вартість А400 — 129 млн євро, очікувана вартість Ан-70 — до 80 млн євро. Отож, перспективи Ан-70 величезні. Як відомо, Російська Федерація передбачає закупівлю 60 літаків Ан-70.

Отже, резюме таке: вкладаймо гроші у розвиток. Аби переломити старі стереотипи, слід докласти великих зусиль, але ми це зробимо. І в Мінекономіки, і в Мінфіні.

— Проекти давно паперовою текою подорожують по відомих кабінетах. Коли можна очікувати їх прийняття?

— У радянські часи був анекдот, резюме якого — найбільш потужною рушійною силою є чиновники органів влади.

Сім місяців проекти програм розвитку озброєння та військової техніки на 2011–2015 роки, створення ракетного комплексу «Салсан» у виснажливих баталіях просувались шляхом погодження у центральних органах виконавчої влади. Станом на 1 липня поточного року проекти державних цільових оборонних програм: розвитку озброєння та військової техніки на 2011–2015 роки, створення та виробництва багатофункціонального ракетного комплексу «Салсан»,

будівництва кораблів класу «корвет» погоджені відповідними органами виконавчої влади з позитивним висновком Мін'юсту і опрацьовуються у Секретаріаті Кабінету Міністрів України. Розгляд та прийняття програм Урядом України очікується у липні цього року.

Загальнодержавна програма створення та виробництва військово-транспортного літака Ан-70 прийнята законом України у 2004 році, а у червні 2011 року відкоригована змінами до держбюджету 2011 року.

Прийняття зазначених програм є гарантією їх фінансування за держбюджетами цього та наступних років, що є вирішальним у їх реалізації.

— Чи є складнощі з помісячним фінансуванням розвитку ОВТ у цьому році?

— Ми повністю профінансовані за планом в межах призначення, і ці кошти пішли на закупівлю, розробку і модернізацію ОВТ. Цього-річ державне оборонне замовлення на протигау іншим рокам за працювало не восени, а вже в березні. Напередодні були проведені належні процедури щодо закупівлі продукції та послуг за державні

кошти. Ми прогнозуємо отримати реальний результат роботи. З цією метою переглянуто пріоритетність замовлень, заморожено всі другорядні напрямки. Таким чином, нині кошти працюватимуть на визначену групу пріоритетів. Це авіація, ракетна техніка, засоби повітряної оборони, тренувальна техніка для підготовки особового складу.

— Хотілось ще поговорити про реформування виробничого сектору. Чи не спричинить негативного впливу на державні ремонтні підприємства Міноборони те, що нещодавно їх передали у підпорядкування Державного концерну «Укроборонпром»?

— Гадаю, ні. Справа в тому, що Міноборони впливає на фінансово-економічний стан цих підприємств дуже слабко. За п'ять минулих років середнє завантаження ремонтних підприємств за замовленням Міністерства оборони в фінансовому плані склало 10–12% від фактичних обсягів їх виробництва, а в минулому році цей показник знизився до 5% і на цьому рівні залишається по сьогодні. Тому говорити, що ми впливаємо на

фінансово-економічний стан підприємств Міністерства оборони просто недоречно. Зрозуміло, що при збільшенні оборонного фінансування в цілому, ми будемо відповідно завантажувати в першу чергу підприємства українського ОПК. З причини передачі ремонтних підприємств «Укроборонпрому», нині маємо їх невизначений стан: з одного боку «де-юре» вони увійшли до складу Державного концерну, а з іншого — фактично не виконані обов'язкові нормативні процедури щодо завершення їх передачі. Для цього слід провести аудит, державну контрольно-ревізійну перевірку, має пройти розділення майна на цих підприємствах, зокрема того, що належить Міноборони. І тільки після цього підприємства будуть передані з балансу на баланс. Нині керівництво Міноборони і «Укроборонпрому» напручують взаємодію, аби не втратити на цей період управління підприємствами. Як відомо, будь-який «самотьок» неминуче призводить до зниження потужності та ефективності виробництва. На нинішньому етапі завершується опрацювання питання щодо створення Міноборони та «Укроборонпромом» міжвідомчої постійно діючої робочої комісії.

— А чи не створить передача зазначених підприємств проблем з ремонтом техніки Збройних Сил?

— Як я вже зазначав, сьогодні ми спрямовуємо нашу діяльність в уряді і в державі для збільшення фінансування у сферу ОВТ. Нам як замовнику для того, щоб здійснювати капітальний ремонт, модернізацію та інші роботи не важливо, відомче це підприємство чи ні, адже має працювати принцип — «замовлення отримує той, хто зробить якісніше і дешевше». Водночас я не бачу ніякої загрози в тому, що сьогодні підприємства вийшли з-під даху Міноборони. Вони й раніше не працювали собі на збиток. У будь-яке держзамовлення закладався прибуток. Так буде і надалі. Заводи не отримуватимуть менше й не заломлюватимуть ціни, адже є нормативні вимоги, які слід виконувати, до якої б сфери управління підприємства не належали.

Інтерв'ю вів Руслан ТКАЧУК

Фото В.Потопчука

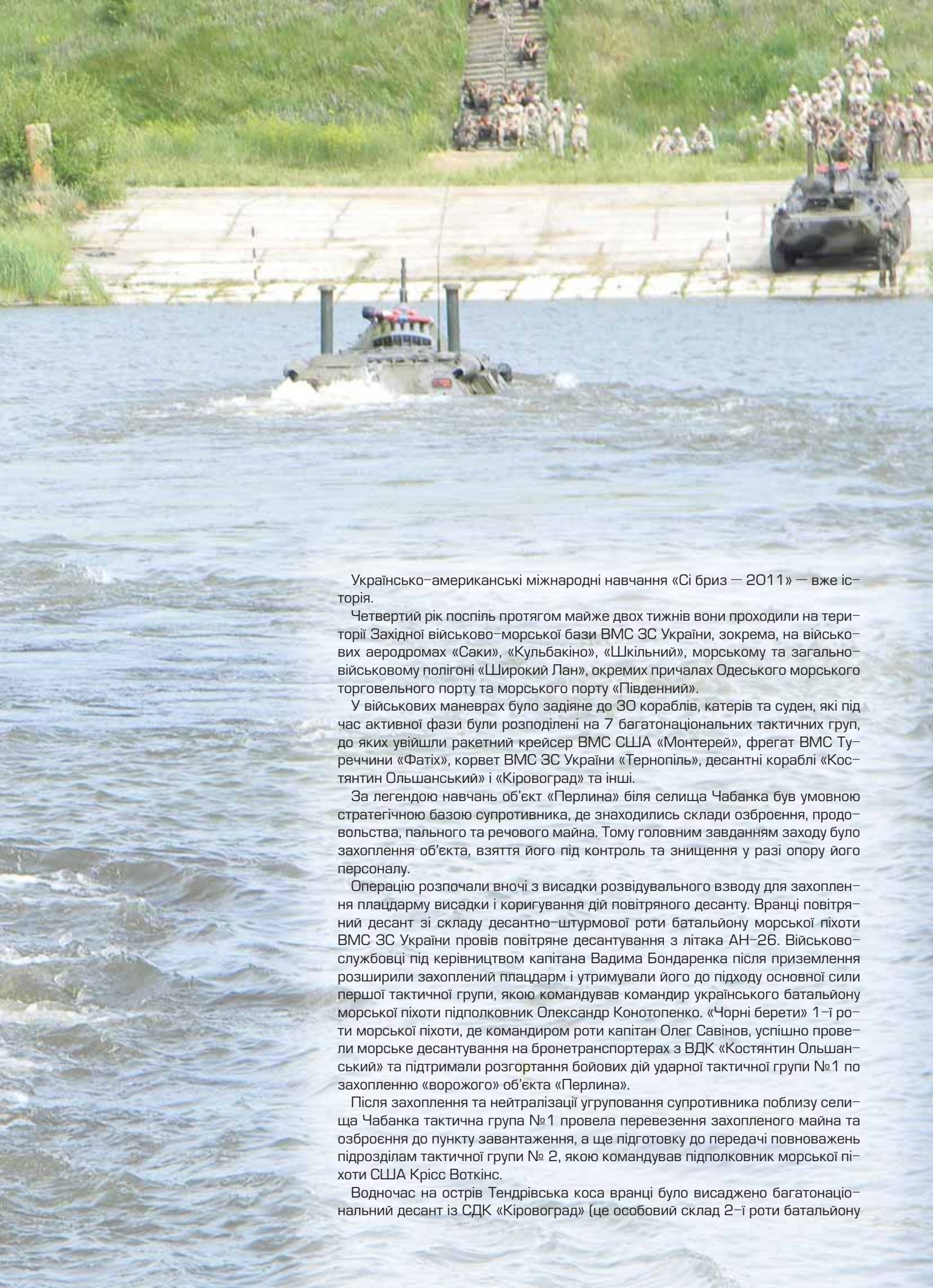
Танк Т-64, який стоїть у нас на озброєнні, ми доводимо до рівня «Булата»: замінюємо двигун із 750 на 850 к.с., удосконалюємо систему нічного бачення, систему управління та лазерного прицілювання ракет тощо.

«СІ БРИЗ — 2011»:

трофеї «Перлини» — у «чорних беретів»

«Родзинкою» цього річних навчань стало успішне проведення миротворчої операції по знешкодженню стратегічної бази піратів

Українсько-американські міжнародні навчання «Сі бриз — 2011» — вже історія.

Четвертий рік поспіль протягом майже двох тижнів вони проходили на території Західної військово-морської бази ВМС ЗС України, зокрема, на військових аеродромах «Саки», «Кульбакіно», «Шкільний», морському та загально-військовому полігоні «Широкий Лан», окремих причалах Одеського морського торговельного порту та морського порту «Південний».

У військових маневрах було задіяне до 30 кораблів, катерів та суден, які під час активної фази були розподілені на 7 багатонаціональних тактичних груп, до яких увійшли ракетний крейсер ВМС США «Монтерей», фрегат ВМС Туреччини «Фатіх», корвет ВМС ЗС України «Тернопіль», десантні кораблі «Костянтин Ольшанський» і «Кіровоград» та інші.

За легендою навчань об'єкт «Перлина» біля селища Чабанка був умовною стратегічною базою супротивника, де знаходились склади озброєння, продовольства, пального та речового майна. Тому головним завданням заходу було захоплення об'єкта, взяття його під контроль та знищення у разі опору його персоналу.

Операцію розпочали вночі з висадки розвідувального взводу для захоплення плацдарму висадки і коригування дій повітряного десанту. Вранці повітряний десант зі складу десантно-штурмової роти батальйону морської піхоти ВМС ЗС України провів повітряне десантування з літака АН-26. Військово-службовці під керівництвом капітана Вадима Бондаренка після приземлення розширили захоплений плацдарм і утримували його до підходу основної сили першої тактичної групи, якою командував командир українського батальйону морської піхоти підполковник Олександр Конотопенко. «Чорні берети» 1-ї роти морської піхоти, де командиром роти капітан Олег Савінов, успішно провели морське десантування на бронетранспортерах з ВДК «Костянтин Ольшанський» та підтримали розгортання бойових дій ударної тактичної групи №1 по захопленню «ворожого» об'єкта «Перлина».

Після захоплення та нейтралізації угруповання супротивника поблизу селища Чабанка тактична група №1 провела перевезення захопленого майна та озброєння до пункту завантаження, а ще підготовку до передачі повноважень підрозділам тактичної групи №2, якою командував підполковник морської піхоти США Крісс Воткінс.

Водночас на острів Тендрівська коса вранці було висаджено багатонаціональний десант із СДК «Кіровоград» (це особовий склад 2-ї роти батальйону

морської піхоти національних ВМС, аеромобільної роти Сухопутних військ ЗС України, підрозділу морської піхоти США та підрозділів з Македонії та Грузії), який провів блискучу операцію із захоплення та ліквідації бази піратів.

За словами командира окремого батальйону морської піхоти Центру військ берегової оборони ВМС ЗС України підполковника Олександра Конотопенка, «Сі бриз — 2011» надав українським морським піхотинцям ідеальну можливість випробувати себе за реальних умов у складі багатонаціонального миротворчого батальйону. Головним результатом та досягненням навчань командир батальйону вважає те, що військово-службовці з багатьох країн не втрачали дорогоцінного часу, а діяли швидко, синхронно та злагоджено. І, що найважливіше, кожен «чорний берет» значно підвищив свій професійний рівень.

Підбиваючи підсумки багатонаціональних навчань, політичний радник командувача ВМС США в Європі і Африці Джеймс Макгі підкреслив, що дружба з Україною є дуже важливою для США.

— Незважаючи на економічні проблеми в США, ми надали три кораблі та близько 1,5 тисячі військово-службовців. Ми зацікавлені в тому, щоб допомагати Україні ставати сильнішою проти тероризму. Ми зацікавлені в тому, щоб покращити нашу співпрацю, щоб ми змогли спільно поборотися з цією проблемою, — зазначив політрадник командувача ВМС США. — Я дуже задоволений тим, що ці навчання були проведені якісно. Відпрацьовано організацію взаємодії щодо планування і проведення антипіратської операції. Хочу наголосити: перед тим, як займатися протидією піратству в Аденській затоці та інших місцях біля берегів Африки, ми повинні підготуватися до цієї справи, щоб ефективно виконувати всі завдання.

Всього ж у береговому компоненті флотських маневрів умовного противника «знищували» близько 1000 військовослужбовців з України, США, Молдови, Македонії, Грузії та Великобританії. Під час навчань була застосована й техніка. Так, на суходолі бойові дії вели 20 БТР-80, 26 американських «Хамерів» та до 40 одиниць іншої автомобільної техніки.

Багато роботи було і в авіації. У повітрі у взаємодії з військовими моря-

ками виконували завдання 13 літаків та вертольотів, зокрема два літаки БЕ-12, два вертольоти КА-27 та один МІ-14, чотири транспортні та один санітарний вертоліт МІ-8 армійської авіації Сухопутних військ і патрульний літак Р-3 «Оріон» ВМС США. За весь період тренувань авіаційна техніка виконала 105 польотів та провела у повітрі 82 години.

Підводячи підсумки навчань, командувач ВМС ЗС України адмірал Віктор Максимов акцентував увагу на тому, що головна мета маневрів, яка полягала в готовності міжнародних сил ефективно реагувати на можливі локальні виклики, була досягнута. Підтвердженням тому є успішне відпрацювання багатьох завдань в морському, береговому та авіаційному компонентах.

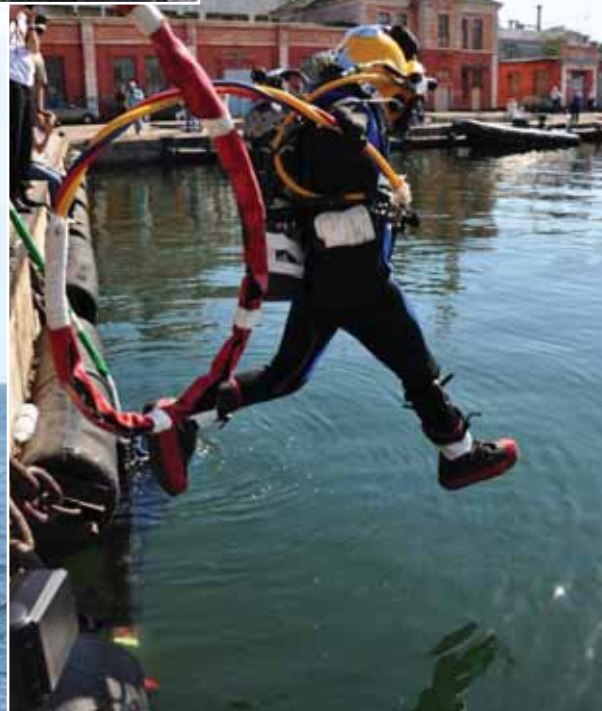
— Нашими кораблями пройдено понад 8 тисяч морських миль, морськими піхотинцями та аеромобілістами здійснено понад 680 стрибків з парашутом, військові водолази тренувалися під водою упродовж 640 годин, влучно виконано артилерійські стрільби по умовних морських цілях «противника». В береговому компоненті подолано понад 6 тисяч кілометрів, в авіаційному — здійснено понад 100 польотів авіації, а загальний наліт екіпажів склав 82 години. Щороку наші спільні дії на суходолі, в морі й повітрі виходять на якісно нові рубежі вдосконалення, а отримані в ході навчань «Сі бриз — 2011» професійні навички і вміння є запорукою подальшого успішного виконання завдань за призначенням, зокрема в аспектах, пов'язаних з підтриманням миру в Чорноморському регіоні, — підсумував адмірал Віктор Максимов.

Командування багатонаціональними силами навчань здійснювали з української сторони капітан 1 рангу Денис Березовський, а з американської — капітан 1 рангу Деніел Шеблер.

У ході активної фази «Сі бриз — 2011» завдання виконували майже всі сили навчань, у тісній взаємодії з іноземними військовими авіаційні, морські та наземні підрозділи ліквідували умовну небезпеку та успішно досягли головної мети навчань — відпрацювання за стандартами НАТО дій багатонаціональних штабів та сил під час проведення миротворчої операції.

Фоторепортаж О. Храмова,
С. Чорного, Р. Семенюка

Х-ФАКТОР УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Міжнародна миротворча діяльність — це серйозне надбання нашої держави, яке працює на її безпеку, міжнародний імідж та авторитет, сприяє підтриманню боєздатності Збройних Сил України, розвитку їх спроможностей щодо адекватного реагування на сучасні загрози національній безпеці держави у війсьній сфері.

Саме таке бачення закладене у Стратегію міжнародної миротворчої діяльності, яка затверджена Указом Президента України і визначає миротворчість як важливу складову зовнішньої політики нашої держави, один з важливих напрямів забезпечення національної безпеки, реалізації інтересів держави. І це є принциповим. Стратегією також окреслені механізми реалізації національних інтересів у цьому процесі.

Генеральний штаб Збройних Сил України спільно з Міністерством оборони України, видами Збройних Сил активно працюють в напрямку реалізації положень Стратегії. Зокрема, протягом року було створено нову систему управ-

ління миротворчими контингентами та персоналом з розподілом відповідальності між Генеральним штабом і видами Збройних Сил. Здійснюються заходи, спрямовані на алгоритмізацію та досягнення чіткої координації дій органів державної влади на етапах розгортання (направлення) українських миротворчих контингентів. Активізовано співробітництво Генерального штабу Збройних Сил України з Секретаріатом ООН (проведено експертні візити з питань миротворчості, вирішено питання підвищення ставок відшкодування за наліт авіаційної техніки, перевезень контингентів та авіаційної техніки за рахунок ООН, опрацьовано можливості відновлення вер-

тольотів Mi-8 за рахунок іноземних інвесторів та інші).

Проведена робота з удосконалення системи відбору та підготовки військовослужбовців до виконання завдань у складі міжнародних місій (операцій). Наразі відбувся суттєвий прогрес в процедурних питаннях щодо забезпечення відновлення та закупівлі необхідних для миротворчої діяльності техніки і озброєння.

В цілому за роки незалежності України понад 37 тисяч українців взяли участь у 28 операціях з підтримання миру у різних країнах світу; проведено перекидання морем та повітрям близько 74 тисяч військовослужбовців; в місіях проведено понад 46 тисяч вильотів літаків та вертольотів з середнім нальотом в перерахуванні на річний цикл 300–360 годин на екіпаж. До речі, це один з найкращих світових показників. Тобто за 6 місяців участі в миротворчій операції наш льотчик отримує такий досвід льотної роботи, на який в Україні потрібно декілька років. Здійснено

11 походів кораблів із загальною протяжністю маршруту понад 44 тисячі морських миль. Фактично, це два навколосвітніх переходи. Отримано від ООН у якості відшкодування за миротворчу діяльність близько 400 мільйонів доларів США.

За цією статистикою — важкий ратний труд українських миротворців, які в умовах, пов'язаних з ризиком для життя, забезпечують мир та стабільність. Ми маємо багато позитивних відгуків та подяк від Секретаріату ООН, командувачів сил місії та країн-партнерів за те, як наші військовослужбовці роблять цю важливу справу.

Наразі активно проводиться робота щодо удосконалення, так би мовити, військової складової миротворчості. Насамперед, це стосується забезпечення повноцінної та якісної підготовки миротворчих контингентів і персоналу.

По-перше, це опанування теоретичних засад проведення операцій з підтримання миру та врегулювання криз, вивчення і узагальнення українського досвіду у цих операціях. Це той базис, на якому будується вся система миротворчості Збройних Сил України. По-друге, це якісний підбір персоналу з метою забезпечення комплектування контингентів професійно підготовленими військовослужбовцями. Особлива увага приділяється офіцерам, які отримали миротворчий досвід та добре зарекомендували себе у міжнародному середовищі. І нарешті, це бойова підготовка підрозділів і персоналу, відповідно до визначених вимог участі в конкретних операціях. Окреме питання — це мовна підготовка. Взагалі, і це не є відкриттям, володіння англійською та іншими іноземними мовами у більшості розвинених країн розглядається у якості одного з головних критеріїв просування офіцерів по службі. Зазначене повною мірою стосується і нас.

Чимало зроблено, та не менш важливо продовжувати роботу по реалізації ідеї функціонального об'єднання усіх інтелектуальних і матеріально-технічних можливостей Навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України, який офіційно визнаний ООН як навчальний за-

Українські миротворці здійснили понад 46 тисяч вильотів з середнім нальотом в перерахуванні на річний цикл 300–360 годин на екіпаж. Це один з найкращих показників у світі.

лад з підготовки миротворчого персоналу, та Міжнародного центру миротворчості та безпеки у Яворові.

Важливим питанням є підтримання стійкого та безперервного управління контингентами і персоналом. Йдеться про системні розпорядчо-регуляторні функції структурних підрозділів Генерального штабу та видів Збройних Сил щодо усіх питань повсякденної та бойової діяльності контингентів у місії. На підставі отриманого досвіду опрацьовуються пропозиції та приймаються рішення щодо удосконалення системи управління контингентами.

Окремим рядком стоять питання, пов'язані з попередженням тропічних інфекційних хвороб, втіленням сучасних підходів до соціально-психологічної та медичної реабілітації військовослужбовців після виконання миротворчих завдань. Військові лікарі постійно відстежують та запроваджують досвід та реабілітаційні методики, які застосовуються у провідних країнах світу щодо попередження, діагностики, профілактики та ефективного лікування цих хвороб.

Але, якщо подивитися на питання миротворчої діяльності більш глибоко та системно, то тут є широке поле для удосконалення. Насамперед, йдеться про сам підхід до миротворчості. У Стратегії виз-

начено, що сучасні миротворчі операції за своїм характером не є суто військовими. Вони все більше набувають всеохоплюючого, комплексного цивільно-військового характеру.

Досвід проведення операцій на Балканах, в Афганістані та на африканському континенті свідчить про наполегливе просування країнами-контрибуторами операцій власних політичних та економічних інтересів. Сьогодні долар, вкладений в миротворчість, дає багатократний прибуток. Це вже світовий досвід. Саме тому в цьому напрямі Секретаріатом ООН, іншими безпековими організаціями проводиться системна робота щодо реформування миротворчості. За останні п'ять років це дозволило стимулювати народження миротворчих сил ООН з 35 до майже 116 тисяч осіб.

Переконалий, що при розгляді і прийнятті рішення щодо участі українських миротворчих контингентів (персоналу) в операціях з підтримання миру повинен застосовуватися принцип: до країни, в якій розгорнута місія, за українськими миротворцями мають піти політики, дипломати, ділові та промислові представники. Це є принциповим.

Крім цього, сучасний характер криз вимагає оперативного вирішувати усі питання, які стосуються

Фото О. Клименка

приєднання до неї можуть надійти у будь-який момент. Саме тому тут слід мати не прив'язані до оборонного бюджету механізми забезпечення. Видатки Міноборони призначаються під вже розгорнуті операції і неможливо знайти в них декілька десятків мільйонів гривень, щоб розгорнути новий контингент. Як варіант, доцільно передбачати відповідні кошти у резервному фонді державного бюджету.

Також залишається невирішеним питання використання коштів, які надходять у рамках відшкодувань з боку ООН за діяльність наших контингентів, на потреби підготовки миротворчих підрозділів

Українські сапери під час участі в операціях з підтримання миру знешкодили майже 294 тисячі боєприпасів та саморобних вибухових пристроїв.

направлення на запрошення ООН сил та засобів до місії (операції), їх всебічного забезпечення. Але, на жаль, існуюча система прийняття рішень занадто тривала та бюрократизована.

Тому, на мій погляд, назріла потреба необхідності удосконалення системи прийняття та реалізації рішень щодо направлення контингентів, персоналу до миротворчих місій. Для цього необхідно створити ефективну систему взаємодії відповідних органів виконавчої влади. На моє переконання, ця діяльність повинна координуватися Радою національної безпеки і оборони України, адже на цей орган покладено функцію організації розроблення плану реалізації Стратегії та контроль за виконанням відповідних рішень Ради.

Потребують удосконалення питання ресурсного забезпечення та управління ресурсами. Йдеться про повноту задоволення потреб миротворчої діяльності, своєчасне оформлення та реалізацію договорів, закупівлю матеріальних засобів і послуг та інше. Набутий досвід свідчить, що ці процеси потребують більшої уваги, алгоритмізації та суворого дотримання обраного порядку дій.

Важливим напрямом є забезпечення ресурсами розгортання нових контингентів. Запрошення України до участі в міжнародній операції та політичне рішення про

та підтримання належного рівня боєготовності озброєння та військової техніки.

Надзвичайно важливим і гострим є питання створення таких умов, за яких участь військово-службовців в операціях з підтримання миру буде привабливою і вмотивованою.

Слід зазначити, що завдяки Президентові України — Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України, Уряду нашої держави, Міністру оборони та начальнику Генерального штабу — Головнокомандувачу Збройних Сил України, усім причетним органам державної влади вирішено питання стовідсоткового підвищення грошової винагороди в іноземній валюті нашому контингенту в Кот-д'Івуарі та збільшення у 2,5 рази цього показника для усіх миротворців, починаючи з наступного року.

Безумовно, це серйозна мотивація. Але тут є ще над чим працювати спільно з причетними міністерствами. Насамперед йдеться про уніфікацію надбавок нашим миротворцям-льотчикам. Генеральний штаб Збройних Сил України активно працює у цьому напрямі, але, на жаль, станом на сьогодні це питання остаточно не вирішено.

В цьому контексті згадується один випадок. Колись, ще за радянських часів, на флот прибула комі-

сія з Москви. Одним із її завдань було вивчення доцільності забезпечення плавскладу додатковим продовольчим пайком. Щоб безпосередньо, як то кажуть, на місці оцінити ситуацію, керівникові комісії запропонували вийти на бойовому кораблі в море. Цікавим є те, що коли корабель зайшов в морський полігон, усі питання були зняті.

Тобто оточуюче середовище порізного бачиться у м'якому кріслі кабінету та на борту бойового корабля в Середземному морі або ударного вертольота Мі-24 в Кот-д'Івуарі. Для приведення до одного знаменника, можливо, слід розглянути питання участі посадовців причетних міністерств та відомств, наприклад, у ротации нашого вертолітного підрозділу в Ліберії. До речі, така практика існує в США, Великій Британії та інших країнах, коли представники уряду відвідують миротворчі контингенти.

Хотів би наголосити, що ціна питання надбавок складає 1,3 мільйона гривень на рік — це приблизно 0,8% від тих коштів, які ми отримуємо в якості відшкодування від ООН. Але користь від цього може бути значно більшою. Вона — в площині підготовки та збереження досвідчених кадрів, забезпечення миру та стабільності у кризових регіонах, просування національних інтересів.

Наші льотчики, які пройшли миротворчі операції — це висококласні професіонали-«тисячники» (з нальотом понад 1000 годин), еліта армійської авіації Збройних Сил України. Взагалі, участь у миротворчих операціях дозволяє розвивати високі професіональні здібності українських військовослужбовців, їх вміння ефективно діяти у різноманітних кризових ситуаціях.

Як виміряти вартість того, що роблять українські миротворці — військові вертолітники, моряки, десантники, лікарі, сапери та багато інших, які кожного дня відводять загрози воєнного характеру? Наприклад, українські сапери під час участі в операціях з підтримання миру знешкодили майже 294 тисячі боєприпасів та саморобних вибухових пристроїв. Це сотні тисяч врятованих життів мирних людей. І це дійсно безцінно.

Актуальним є питання перспектив нашої участі в миротворчій діяльності. Важливість цього, як сут-

тевого елементу забезпечення власної безпеки в умовах позаблоковості нашої держави, лише зростає.

Але тут не може бути прямих підходів. Потрібно гармонійне поєднання наших військових та цивільних спроможностей «в клубі по інтересах» з іншими учасниками миротворчої діяльності. Це дасть можливість Україні брати участь у доцільних міжнародних мережах взаємодії, які не лише реагуватимуть на існуючі кризи, але й у спільному форматі попереджуватимуть їх, що є значно важливішим. Треба дивитися у серцевину існуючих проблем безпеки та спільно досягати визначених цілей і при цьому ще економити кошти. Про доцільність такого підходу свідчить досвід скандинавських та балтійських країн, які йдуть шляхом створення багатонаціональних миротворчих підрозділів.

Тут ми можемо активно співпрацювати в рамках зміни формату участі у КФОР, направлення українських миротворців до складу словацького військового контингенту Місії ООН на Кіпрі, створення спільної литовсько-польсько-української миротворчої бригади та на інших напрямках.

Важливою у миротворчих аспектах є спеціалізація. Українська вертолітна спеціалізація закріплена позитивними результатами нашої участі в місіях ООН в Югославії, Сьєрра-Леоне, Ліберії та Кот-д'Івуарі. Враховуючи досвід, якого набуває льотно-технічний склад та суттєві компенсаційні надходження від ООН, саме направлення українських вертолітних підрозділів до

миротворчих операцій ООН вважається найбільш перспективним.

На підставі проведеного аналізу слід відзначити очевидну необхідність: удосконалення процесу прийняття та забезпечення виконання рішень щодо участі України у міжнародних заходах з підтримання миру; виведення миротворчої проблематики на міжвідомчий рівень та активне залучення причетних центральних органів виконавчої влади до цієї діяльності; відповідне ставлення керівників усіх рівнів (військових та цивільних) до участі в миротворчих операціях з метою повноцінної реалізації положень національної Стратегії міжнародної миротворчої діяльності.

Україна, як одна з держав-засновників ООН, завжди докладала значних зусиль для підтримання миру та стабільності, розглядаючи це як важливий елемент власної зовнішньої політики. Слід нагадати, що саме за ініціативи України на 57-й сесії Генасамблеї ООН у грудні 2002 року було внесено пропозицію щорічно 29 травня відзначати Міжнародний день миротворців, яку одноголосно підтримано усіма країнами.

Настав час зробити так, щоб наші миротворці діяли не лише у сфері воєнного виміру операцій з підтримання миру, а стали ключовим елементом національної системи просування чітко ідентифікованих політичних, економічних та інших інтересів держави у світі.

Віце-адмірал Ігор КАБАНЕНКО,
заступник начальника Генерального
штабу Збройних Сил України

У Кам'янець-Подільському, що на Хмельниччині, відбувся Зліт юних миротворців СНД. Захід пройшов у рамках дитячої військово-спортивної історико-патріотичної гри «Checkpoint-2011»

Протягом тижня юнаки та дівчата карбували на плацу стройовий крок, навчалися поводитися зі зброєю, користуватися індивідуальними засобами захисту, надавали допомогу умовним потерпілим, долали перешкоди, орієнтувалися на місцевості, а також знайомилися з історією Великої Вітчизняної війни. Крім того, із розповідей воїнів-миротворців вони дізнавалися про миротворчі місії та Організацію Об'єднаних Націй.

Сьогодні чимала увага приділяється військово-патріотичному вихованню підростаючого покоління, вивченню історії рідного краю та впровадженню волонтерського руху у шкільних навчальних закладах.

Координатор проекту дитячого миротворчого руху в Україні Володимир Барановський розповів, що ця підсумкова гра служить для перевірки знань, яких за рік набули діти.

— Гра «Checkpoint» є відлунням «Зірниці» і такої ж юнацької військово-спортивної патріотичної гри українського козацтва «Сокіл» («Джура»). До речі, цьогорічна гра присвячується декільком датам водночас — 20-й річниці незалежності України, 65-й річниці утворення Організації Об'єднаних Націй та 70-й річниці параду на Красній площі 1941 року, — зазначив Володимир Іванович.

У зльоті брали участь понад 90 учасників, серед яких чимало було й дівчат. Останнім часом дедалі більше з них цікавляться військовою справою. Проте не тільки військовій підготовці приділяли посилену увагу під час гри, а й вихованню в учасників толерантності та поваги до культури і віросповідань інших народів. Адже найперше завдання миротворця — творити мир.

фото С. Попсуєвича

Головний інспектор Міністерства оборони України Валерій ФРОЛОВ:

«Якщо ми відмовимося від командно-адміністративного способу керівництва військовою наукою, вона забезпечить належний супровід реформуванню та розвитку Збройних Сил»

**1 серпня — День Головної інспекції
Міністерства оборони України**

Формування сучасних Збройних Сил України, здатних протистояти наявним та перспективним воєнним загрозам, висуває перед усіма ланками військового управління нові завдання. І від усвідомлення необхідності нових підходів до трансформаційних перетворень, готовності до їх сприйняття багато в чому залежить результат роботи, що буде проведена.

Про те, які прорахунки і недоліки ми маємо виправити в першу чергу, що саме стане запорукою успішності процесу реформування і розвитку Збройних Сил України, розповів Головний інспектор Міністерства оборони України Валерій ФРОЛОВ.

— Валерію Семеновичу, з квітня 2010 року Ви обіймаєте посаду Головного інспектора Міністерства оборони України. Що, на Вашу думку, змінилося за цей час у інспекційній діяльності?

— Якщо казати коротко, то стратегічний рівень розгляду проблем формується на етапах підготовки, здійснення інспекційного заходу та на етапі аналізу результатів та вироблення пропозицій. Разом з цим, стала нормою практика залучення до подання пропозицій керівного складу органів військового управління, яким підпорядкований об'єкт перевірки. Це забезпечує максимальну конкретність пропозицій та високу ймовірність їх реалізації.

— Від чого Головна інспекція наразі свідомо відмовилася у своїй діяльності?

— Відбулося розмежування перевірок життєдіяльності військ (сил), що здійснюються Генеральним штабом Збройних Сил України та інспекційних заходів, що проводить Головна інспекція Міністерства оборони України. І це дуже важливо!

Сьогодні Головній інспекції вже не потрібно витрачати дефіцитний час, виділений на проведення інспекційних заходів, на локальні питання життєдіяльності тактичного рівня окремої військової частини (установи, закладу, органу військового управління) та перевірку якості професійної (командирської) підготовки її особового складу. Я це називаю: «рахувати дірки у мішенях». Цим чудово займаються численні перевірочні комісії органів військового управління від Генерального штабу до управління бригади (полку). Вважаю, що функціональним призначенням Головної інспекції є проблеми стратегічного та оперативно-стратегічного рівнів. Тому будь-який об'єкт інспекційної діяльності (окрема військова частина та, навіть, окремий підрозділ типу окремої радіолокаційної роти або взводу) розглядається винятково як частка єдиного цілого, як складова певної системи. В першу чергу оцінюється роль цього об'єкта інспекційного заходу у функціонуванні цілісної системи, взаємозв'язок окремого об'єкта з іншими об'єктами системи. Суть такої діяльності

можна наочно уявити через вислів: «Щоб визначити смак борщу, не обов'язково з'їсти всю каструлю, достатньо однієї ложки».

— **Які стратегічні питання розглядалися Головною інспекцією за згаданий період?**

— Наразі головним результатом діяльності Головної інспекції є дослідження проблем охорони повітряного та підводного простору у межах територіального моря України та підготовка відповідних пропозицій. Також дуже важливим для визначення стану бойового потенціалу Збройних Сил виявилося вивчення систем кадрового забезпечення та військової освіти, тилового та технічного забезпечення.

— **На шпальтах нашого часопису неодноразово йшлося про проблеми забезпечення виконання функціональних призначень Збройних Сил та першочергові заходи, які цьому сприятимуть. Також відбулося обговорення стану та перспективних шляхів нарощування бойового потенціалу Збройних Сил. Чи мали ці висутки практичний результат?**

— І так, і ні. Точніше сказати сьогодні важко, тому що потрібні роки для розв'язання проблем, які обговорювались. З іншого боку, основні ідеї матеріалів, що були оприлюднені, знайшли відображення під час розробки проектів програмних документів розвитку Збройних Сил. Була й досить неочікувана, особисто для мене, реакція, коли державні електронні засоби масової інформації досить тривалий час на початку 2011 року цитували моє інтерв'ю стосовно того, що 90% ОВТ військ (сил) є морально та фізично застарілими, але при цьому 90–95% загального обсягу виробництва продукції на підприємствах вітчизняного ОПК йде на експорт.

Сподіваюсь, що досить критична спрямованість цих публікацій допомогла зародити надію у зацікавлених посадових осіб на подальший позитивний розвиток Збройних Сил: коли визначена проблема та причини її виникнення — перший крок до її усунення. А якщо виявлені й методичні прорахунки та проаналізований механізм розвитку подій, що, врешті-решт, призвели до небажаного результа-

Фактично всі основні показники Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 роки не досягнуті, виконано лише 39% від запланованих заходів.

ту, а також визначені пропозиції щодо виправлення ситуації, то подолання «хвороби» стає лише справою часу. Це завжди починається з гіркої правди і Головна інспекція наважилась її сказати й продовжує це робити...

Дуже важливо, щоб у потенційну можливість реального підвищення бойового потенціалу Збройних Сил повірили офіцери.

— **У серпні ми святкуватимемо 20-річчя Незалежності України, а у грудні — 20-річчя Збройних Сил України. Ви, як ніхто інший, знаєте їх стан, чи не викликає у Вас тривогу майбутнє українського війська?**

— Тривога, безумовно, є. Але є і досить обґрунтована надія.

Занепокоєння міститься у питанні: чи зможемо ми, представники старшого покоління, що наразі очолюють органи державної влади та Збройних Сил, правильно реалізувати потенціал цих небайдужих і захоплених ідеєю державотворення сильної України людей? Тому тривога, через знання комплексу важких проблем цілісного організму Збройних Сил, дійсно є. Ця тривога багато у чому схожа з батьківською тривогою за подальшу долю своїх дітей. Саме так я відношусь до Збройних Сил, яким присвятив понад 43 роки свого життя.

— **Валерію Семеновичу, про фактичний зрив реалізації Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 роки загальновідомо. Але проблеми сьогодення, що виникли під час втілення у життя головних ідей названої програми, наводять на думку про методичні прорахунки, що були в неї закладені. Чи так це?**

— Ви праві, дійсно, існує безпосередній зв'язок між реалізацією основних ідей, що були закладені під час розробки Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 роки, та наявним незадовільним станом Збройних Сил.

— **До речі, протягом поточного року у ЗМІ активно обгово-**

рюються питання провалу створення автоматизованої системи управління Збройних Сил. Це також є одним із наслідків методичних прорахунків ідеологів минулої програми розвитку Збройних Сил?

— Це дуже показовий приклад. Дійсно, одним з таких наслідків є безрезультатна втрата часу на шляху створення ефективної системи управління військами (силами), яка б забезпечила виконання ними свого функціонального призначення. Разом з цим, фінансування запровадження автоматизованої системи управління Збройних Сил (далі — АСУ) здійснювалося. Але за минулий з 2006 року час у Збройних Силах не була створена та прийнята на озброєння жодна АСУ.

Головною методичною помилкою реалізації цього проекту було те, що у більшості керівників органів військового управління не було сформовано відношення до АСУ як до ключового елемента боєздатності військ (сил). При цьому проблема створення АСУ уявлялася винятково в якості технічної проблеми розгортання та проблеми фінансування для закупівлі достатньої кількості ПЕОМ, їх підключення до оптико-волоконної мережі, тисячі кілометрів якої ще потрібно було прокласти.

Всі минулі роки в Збройних Силах, на жаль, намагалися ігнорувати ці постулати запровадження АСУ. Кращим свідченням цієї помилки є зосередження основних зусиль колишнім керівництвом Міністерства оборони винятково на Головному управлінні зв'язку та автоматизації Генерального штабу. І такий підхід виявився тупиковим. В органах військового управління усіх рівнів не було сформоване уявлення про те, що автоматизації підлягають не структурні підрозділи Збройних Сил, а групи основних процесів їх функціонування, які об'єднані за функціональною спрямованістю.

— **Тобто, якщо б не методичні помилки авторів Державної програми розвитку Збройних**

Фото С. Поповича

ної АСУ — це, фактично, безальтернативний шлях до забезпечення функціонування родів військ (сил) цього виду Збройних Сил в якості єдиного організму. Це також єдиний шлях до створення надійної системи протиповітряної оборони, системи, яка функціонально поєднає управління РТВ, ЗРВ, винищувальної авіації Повітряних Сил, сили та засоби ППО Сухопутних військ та Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

На жаль, помилкове методично та непродуктивне «впровадження» АСУ за минулі роки призвело до втрати часу. Тому переваги, які Збройні Сили у цілому та система ППО мали б отримати через революційні зміни у системі управління, відкладаються на невизначений термін. Виникає питання: чи вистачить нам часу на його реалізацію?

— **Але ж показники програми розвитку Збройних Сил на 2006–2011 роки базувалися на**

тингенти яких розосереджені по всьому світу, де вони мають захищати інтереси цієї країни).

На відміну від США, Збройним Силам України потрібний час для мобілізації та приведення військ (сил) у бойову готовність, а також створення міжвидового оперативного угруповання. За цих умов здійснення планування за ситуаціями має виключно негативні наслідки. Але саме такий спосіб планування за досвідом США був реалізований в Україні.

— **Валерію Семеновичу, все сказане підводить до думки, що для вдалого реформування Збройних Сил потрібно, перш за все, створити умови для належного функціонування національної військової науки та навчитися довіряти її висновкам?**

— Саме так, але тільки за умов оновлення військової науки. В Збройних Силах проходять службу багато обдарованих офіцерів, які опанували військову професію, набули значного військового досвіду. Їх прихід у наукові установи та заклади, на відповідні кафедри ВВНЗ створить умови для активізації актуальних для військ (сил) наукових досліджень. Якщо при цьому ми відмовимося від командно-адміністративного способу керівництва військовою наукою, вона буде здатна забезпечити науковий супровід провадження заходів щодо реформування та розвитку Збройних Сил.

В ідеалі, будь-яке значуще управлінське рішення має прийматися виключно на підґрунті попередніх наукових досліджень, за результатами оцінки змагання альтернативних ідей. Лише такий підхід до реформування Збройних Сил є виправданим та здатним забезпечити досягнення необхідного результату.

Лише такий підхід виключить саму можливість прийняття витратних та абсолютно безперспективних щодо нарощування боєздатності військ (сил) рішень. Наприклад, «ідеї» щодо подальшого розгортання морально застарілого комплексу С-200.

За умов широкого використання національної військової науки у практиці військ (сил) буде виключена ситуація, що виникла у кадровому забезпеченні.

Інвестиції на розвиток ОВТ та інфраструктуру зменшилися з 21,6% до 7,0% у 2010 році! І це не можна пояснити лише інфляційними процесами.

Сил України на 2006–2011 роки, то вже сьогодні в українського війська був би шанс мати сучасну систему управління?

— Запровадження АСУ, безумовно, призвело б до кардинальних змін у схемі класичної, але вже морально застарілої системи управління, яка наразі являє собою поєднання органів управління, пунктів управління, засобів зв'язку та АСУ. При чому роль АСУ продовжує недооцінюватися...

Особливо це важливо для рішучого удосконалення системи управління Повітряних Сил, яке має вирішальне значення для забезпечення надійної охорони повітряного простору та авіаційної підтримки дій оперативних угруповань Збройних Сил. При цьому агресія НАТО проти колишньої Югославії у 1999 році, операція НАТО в Лівії 2011 року наочно показують, що здатність держави протистояти повітряному нападу є вирішальною умовою збереження державного суверенітету.

Зміна технологій функціонування пунктів управління Повітряних Сил на підґрунті розгортання єди-

світовому досвіді, на висновках військової науки...

— Я згодний з Вами стосовно активного втілення розробниками програми у схему розвитку Збройних Сил так званого «світового досвіду», а, у нашому випадку, сліпого копіювання військової машини США, але не можу погодитися з тезою щодо наукового обґрунтування цих дій.

Під час роботи над програмою військова наука, фактично, була змушена обґрунтовувати вже прийняті керівниками Міністерства оборони рішення, тобто «обслуговувати» їх непрофесіоналізм та волюнтаризм. За таких умов військову науку у військовому будівництві поставили «з ніг на голову».

Не зазнало критики з боку української військової науки сліпе копіювання збройних сил США щодо підготовки військ (сил) за ситуаціями. Як довела практика, таке планування має позитивний результат лише за умов, коли збройні сили знаходяться у стані постійної готовності та, ще в мирний час, здійснили оперативне розгортання (це стосується США, військові кон-

Так, спроба запровадження системи кадрового забезпечення збройних сил США призвела до повного розбалансування укомплектованості первинних офіцерських посад. Протягом останніх п'яти років їх укомплектованість зменшилась майже на 30%, що негативним чином вплинуло на стан бойового потенціалу Збройних Сил України. Виправлення стану кадрового забезпечення сьогодні пов'язується, перш за все, зі створенням такої системи комплектування, яка б враховувала наявну систему військової освіти та перспективи її удосконалення, особливості навчання і виховання військових спеціалістів у Збройних Силах України.

— **Валерію Семеновичу, Ви навели чимало уроків невдалої спроби реформування Збройних Сил за минулі роки, а які головні причини невдалих реформ можна виділити?**

— Таких головних причин, на мій погляд, три. По-перше, це запровадження абсолютно чужої Збройним Силам системи кадрового забезпечення. Наслідком її впровадження стала катастрофічна неуккомплектованість первинних офіцерських посад. Крім того, усунуті від прийняття більшості кадрових рішень ті командири, що відповідають за підготовку та професійний стан своїх підлеглих. Непродумані реформи призвели до безперспективності військової служби офіцерів військових частин ланки командир роти — зас-

тупник командира (начальник штабу) батальйону.

По-друге, помилки у реформованні системи військової освіти, перехід до надто стислих термінів навчання для отримання освіти оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівня виключали можливість офіцерів отримати повноцінні знання. Виявилася неадекватною потреба Збройних Сил практика «втління» (так звана інтеграція) вищих військових навчальних закладів до складу цивільних навчальних закладів.

По-третє, неефективною, надто витратною та корупційною була система використання бюджетних коштів, що виділялися на оборону.

Так, про низьку якість фінансово-економічної складової попередньої Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 роки свідчить те, що на виконання цієї програми планувалося у 2006–2010 роках витратити 58,0 млрд грн., а під час реалізації програми щорічно з'являлися показники так званих мінімально необхідних потреб, які суттєво перевищували програмні показники. Загальна сума цих мінімально необхідних потреб за п'ять років складає майже 77,6 млрд грн., що перевищує планові показники в 1,4 рази.

Про те, що під час розробки змістовної частини попередньої програми були допущені системні помилки, свідчать показники результативності управління ресурсами, які виділялися державою на програму реформування Збройних

Сил України. Так, за період 2006–2010 років обсяги фактично використаних коштів зросли з 6,4 до 10,5 млрд грн., тобто в 1,6 рази. При цьому чисельність Збройних Сил України у 2007 році зменшилась на 21 тисячу осіб у порівнянні з 2006 роком, а потім залишалася незмінною (200 тис. осіб) до 2010 року. Проте витрати на утримання Збройних Сил у структурі видатків Міністерства оборони України збільшилися з 68,7% у 2006 році до 87,9% у 2010 році, а інвестиції на розвиток ОВТ та інфраструктуру навпаки зменшилися з 21,6% у 2006 році до 7,0% у 2010 році! Все це не можна пояснити лише інфляційними процесами.

За умов фактичного фінансування за п'ять років в обсязі 73,5% від передбаченого Державною програмою на кінець 2010 року основні показники бойової підготовки військ (сил) у три-чотири рази менші від показників 2006 року, військовослужбовці отримали у чотири рази менше квартир від запланованого, зменшилась на третину укомплектованість первинних офіцерських посад у видах Збройних Сил України, не виконані плани комплексної утилізації, не створена автоматизована система управління, система зв'язку не перейшла на цифрові засоби. Фактично, всі основні показники Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 роки не досягнуті, виконано лише 39% від запланованих заходів.

— **Що, на Вашу думку, має робити Міністерство оборони України в ситуації, що склалася?**

— Сьогодні немає більш важливого завдання для Міністерства оборони України, всіх інших органів військового управління, ніж поновлення віри особового складу у реалістичність перспектив реформування Збройних Сил України.

Тенденції розвитку воєнно-політичної обстановки в Європі, характер сучасної збройної боротьби, швидкоплинність бойових дій потребують мати невеликі за чисельністю, професійні, оснащені сучасною зброєю і військовою технікою, автоматизованою системою управління, мобільні Збройні Сили України, що складаються з військ (сил) постійної готовності та резерву.

Фото С. Попсуєвича

Фінансовий директор магазину «МегаМаркет» Владислав Цимбал:

Заклик ветеранів Військово-Морських Сил щодо збору коштів на побудову бойового корабля класу «корвет» для ВМС України викликав в суспільстві неабиякий резонанс. Зокрема, Міністр оборони України Михайло Єжель висловив цілковиту підтримку цієї ідеї.

— Я особисто віддаю на будівництво українського корвета своє місячне грошове забезпечення. Впевнений, що в Україні знайдеться багато людей, які візьмуть участь у будівництві народного корабля, — сказав Міністр оборони України Михайло Єжель. — До речі, одразу ж, як був оприлюднений відповідний фінансовий рахунок, почали надходити кошти від громадян.

Одними з тих, хто підтримав ініціативу військових, виявилися власники магазину «МегаМаркет». На рахунок Благодійної організації «Фонд відродження Українського флоту», яка виступила з ініціативою «Збудуємо корвет громадою!» вони перерахували 100 тисяч гривень.

— Чи брав раніше «МегаМаркет» участь у благодійних акціях? — запитав наш кореспондент у Владислава Цимбала, фінансового директора магазину «МегаМаркет».

— Так, ми постійно беремо участь у благодійних акціях. Наш колектив підтримує талановитих дітей-сиріт, які проживають у притулках. Крім того, стало доброю традицією презентувати продуктові набори і засоби гігієни для дітей з неблагополучних родин, які

«Як патріоти країни ми пишаємося тим, що зробили свій внесок в реалізацію благодійної акції «Збудуємо корвет громадою»

відпочивають у дитячих літніх таборах.

— Зараз триває всеукраїнська благодійна акція «Збудуємо корвет громадою», ініціаторами якої виступили ветерани ВМС України. Звідки Вам стало відомо про цю ідею?

— Ми довідалися про неї з виступу Міністра оборони України Михайла Єжелю. Це справді чудова ідея!

— Якщо не секрет, чому Ви вирішили долучитися до цієї безпрецедентної акції?

— Ми — патріоти своєї країни і вважаємо, що потрібно всіляко підтримувати такі акції, вони вкрай потрібні державі. Адже в такий спосіб ми відроджуємо кращі традиції України і флоту зокрема.

— А як віднеслися до акції працівники мережі магазинів «МегаМаркет»?

— Коли ми сказали їм, що керівництво мережі наших магазинів вирішило долучитися до цієї акції, вони цілковито і щиро її підтримали.

— Нещодавно країна відзначила День флоту. Ваші побажання військовим морякам?

— Від імені всього колективу магазину «МегаМаркет» і від себе особисто бажаю всім, хто причетний до Військово-Морських Сил України, національної свідомості, а всім нам всіляко сприяти відродженню кращих національних традицій.

— На Вашу думку, благодійні акції на кшталт цієї варті того, аби їх проводити?

— Безумовно, так! Повірте, це дуже важливо не лише для українського війська, а й України взагалі.

Кожен, хто бажає долучитися до побудови українського корвета, може надіслати кошти на рахунок благодійної організації «Фонд відродження Українського флоту»

ОКПО 37636604

МФО 324935

СФ ПАО КБ «Приватбанк»

Поточний рахунок 26000060489109

Донбас «Донбасу» — шеф, товариш і друг

За роки незалежності України обсяг шефської допомоги Військово-Морським Силам склав понад 100 млн грн.

Не буде перебільшенням сказати, що флоту без підтримки не лише з боку керівництва держави, а й областей, міст, районів, пересічних громадян було б набагато важче вирішувати нагальні проблеми і виконувати різноманітні завдання. І саме тому національні Військово-Морські Сили можна назвати дійсно на-родним флотом.

Відповідно до Указу Президента України «Питання шефства над Збройними Силами України», регіони держави роблять вагомий внесок у розвиток Військово-Морських Сил, проведення ремонтів кораблів та військової техніки, покращення соціально-побутових умов військовослужбовців.

Тільки у минулому році загальна сума коштів і матеріальних засобів, наданих українському флоту по лінії шефських зв'язків, склала понад 3 млн 255 тис. грн. Лідером шефської підтримки традиційно став Київ, сума допомоги якого у грошовому еквіваленті склала близько 2 млн 150 тис. грн. Зокрема, минулого року на кошти Київської міської державної адміністрації для військових моряків було придбано 4 квартири. Також столична влада вагомо допомогла мо-

рякам під час підготовки та проведення у Військово-Морських Силах святкових заходів, присвячених Дню флоту України.

Дуже активно і плідно проводиться робота в Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Сумській, Харківській областях, оскільки в цих регіонах є значний економічний та промисловий потенціал для надання допомоги. Протягом останніх років значно покращилася шефська співпраця з Київською, Львівською, Вінницької областями, Автономною Республікою Крим.

У нинішньому році підшефні флотські підрозділи вже відвідали представники Донецької, Запорізької, Херсонської та Тернопільської областей, Автономної Республіки Крим.

Керівництво Уряду Автономної Республіки Крим, Представництво Президента України в Криму з великим порозумінням ставляться до проблем національного військового флоту, надають підтримку.

За словами командувача ЗС України адмірала Віктора Максимова, має місце плідна співпраця Військово-Морських Сил з керівництвом та трудовими колективами Севастополя. Наразі в місті розробляється комплексна довготривала програма надання допомоги підшефним підрозділам. Очікується, що обсяги цієї допомоги будуть складати близько 3 млн грн. До речі, ще у грудні минулого року між командуванням ВМС Збройних Сил України та Севастопольською міською державною адміністрацією було підписано угоду, згідно з якою підшефними міста-героя стали рота почесної варти та Центр військово-музичного мистецтва українського флоту — саме ті підрозділи, що беруть участь практично у всіх загальнономіських урочистих заходах.

Загалом же за роки незалежності України обсяг шефської допомоги Військово-Морським Силам склав близько 112 млн грн. По лінії шефських зв'язків 700 сімей військовослужбовців отримали житло.

На слова щирої вдячності заслуговують всі керівники органів державної влади, промислових підприємств, організацій та фондів, а також громадяни, які не байдужі до питань становлення та розвитку вітчизняних Військово-Морських Сил. Разом флот і суспільство роблять велику справу, зміцнюючи обороноздатність нашої країни та забезпечуючи недоторканість її морських рубежів, демонструючи усій світовій спільноті, що Україна — морська держава.

Юрій КИРИК

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

Командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України адмірал Віктор МАКСИМОВ:

«Високий рівень морського вишколу, доброзичливість та взаємодія з представниками інших флотів вже давно стали «візитною карткою» ВМС ЗС України»

3 липня — День флоту України

Дев'ятнадцять років тому розпочалася розбудова молодого флоту суверенної української держави. За цей досить короткий в історичному вимірі час Військово-Морські Сили ЗС України пройшли непростий шлях — від виконання перших навчальних вправ до становлення як виду Збройних Сил, міжнародного визнання. Про здобутки та проблеми національних ВМС в ексклюзивному інтерв'ю журналу «Військо України» розповів командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України адмірал Віктор Максимов.

Адмірал Віктор МАКСИМОВ.

Народився 28 квітня 1951 року в Криму.

Закінчив Калінінське суворовське військово-училище (1969), Чорноморське вище військово-морське училище імені П. С. Нахімова (1974), Військово-морську академію (1985).

З 1974 до 1979 року — служба на території Польської Народної Республіки.

З 1985 до 1997 року проходив службу на Чорноморському флоті.

З 1997 до 2003 року — заступник командувача Військово-Морських Сил ЗС України (Головнокомандувача ВМС ЗС України) з бойової підготовки — начальник управління бойової підготовки.

У 2003–2004 роках проходив службу на посаді заступника командувача Військово-Морських Сил ЗС України з озброєння і судноремонту — начальника управління.

З 2004 до 2010 року — перший заступник командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Указом Президента України від 17 березня 2010 року віце-адмірала Максимов Віктора Володимировича призначено на посаду командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

— Товаришу командувач, з якими показниками у ратній праці військові моряки підійшли до свого професійного свята?

— Поточний навчальний рік для Військово-Морських Сил є досить напруженим і насиченим. Маю на увазі зростання інтенсивності заходів оперативної, бойової та мобілізаційної підготовки, збільшення кількості заходів міжнародної спрямованості, виконання завдань державного значення. Тим приємніше констатувати той факт, що особовий склад флоту, незважаючи на численні труднощі, демонструє професіоналізм, високі ділові та моральні якості.

Знаковими для військових моряків стали комплекс навчань «Взаємодія-2010», «Сприяння-2011», українсько-російське навчання «Фарватер миру-2011» та українсько-американське навчання «Сі бриз — 2011». До речі, під час цього річного «Сі бризу» в рамках Програми перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних

можливостей проведено самооцінку 2-го рівня роти морської піхоти та корвета «Тернопіль». Згадаймо успішну участь цього корабля в антитерористичній операції «Активні зусилля» восени минулого року! Крім того, в активі флоту за останній рік — участь корабля управління «Славутич» в щорічній активації багатонаціонального з'єднання чорноморських країн «Blackseaforg» та інші значущі заходи.

Ну і, звичайно, однією з найбільш яскравих подій — причому, за всю історію національних ВМС — стало виконання екіпажем великого десантного корабля «Костянтин Ольшанський» гуманітарної місії по евакуації громадян України та інших країн з Лівії. Як відомо, це завдання перед військовим відомством поставив Президент України — Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Віктор Федорович Янукович. І я з задоволенням хочу сказати: моряки з честю виконали цю насправді непросту місію! Дії екіпажу по праву можна вважати зразком мужності та героїзму. Флот ще раз підтвердив свою готовність в стислі терміни підготувати корабель до виконання такого непростого завдання. І сьогодні, користуючись нагодою, хочу ще раз подякувати представникам усіх управлінь, відділів і служб, які брали участь у під-

готовці «Костянтина Ольшанського» до походу. До речі, нещодавно членам екіпажу і офіцерам штабів за той похід були вручені відзнаки Міністра оборони України і начальника Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України.

Якщо ж говорити про підсумки підготовки військ (сил) флоту з початку навчального року в цілому, то поставлені завдання виконуються у повному обсязі. Мені приємно констатувати, що у порівнянні з минулим навчальним роком інтенсивність заходів оперативної підготовки Військово-Морських Сил зросла майже на 10%. Практично всі заходи проводилися на єдиному оперативно-стратегічному фоні.

Що стосується бойової підготовки, то хочу підкреслити — у Військово-Морських Силах забезпечено стабільне виконання усього запланованого на даний період. Зокрема, на сьогоднішній день підготовку органів військового управління виконано на 38%, середню наплаваність кораблів зі складу Об'єднаних сил швидкого реагування (ОСШР) у порівнянні з аналогічним періодом минулого навчального року збільшено у 2,5 рази, Основних сил оборони (ОСО) — у 2,8 рази, екіпажами морської авіації проведено понад 20 льотних змін, кількість стрибків з парашутом

збільшена у 4,3 рази. Інтенсивна підготовка відбувається також у берегових частинах ОСШР.

— Судячи з наведеної Вами статистики, відбуваються позитивні зрушення. Що стало їх підґрунтям? Можливо, покращився рівень фінансування?

— Рівень фінансування заходів бойової підготовки, процесу відновлення технічної готовності, закупівлі техніки і озброєння, дійсно, покращився. Особливо суттєво, що називається, у рази він зріс у порівнянні з минулим і позаминулим роками. І це дало нам змогу спланувати і здійснити найважливіші заходи бойової підготовки, ремонт кораблів і суден. Щодо останнього, то тут можна говорити про свого роду прорив. Судіть самі: за рік нам вдалося вдвічі збільшити кількість кораблів постійної готовності! Вже у першому півріччі поточного року коштів на відновлення технічної готовності кораблів виділено більше, ніж за весь минулий рік. Стабільне фінансування — а воно свідчить про велику увагу до флоту з боку Міністерства оборони, Генерального штабу — дало змогу підготувати такі кораблі, як корабель управління «Славутич», корвет «Придніпров'я», великий десантний корабель «Костянтин Ольшанський» та середній десантний корабель «Кіровоград» до участі у міжнародних навчаннях. За цей час також відновлена технічна готовність ракетного корвета «Хмельницький» та ракетного катера «Прилуки». Варто також згадати про корабель управління «Донбас», який тривалий час стояв біля причалу, а після завершення ремонту вперше за п'ятнадцять років вийшов у море.

За умови збереження стабільного фінансування ми плануємо поточного року завершити ремонт ще кількох бойових одиниць. У тому числі і відновлення технічної готовності великого підводного човна «Запоріжжя», низки суден забезпечення.

Отже, є усі підстави сподіватися, що на кінець навчального року у складі сил постійної готовності ми матимемо близько 20 кораблів і катерів, понад 30 допоміжних суден.

— Ви щойно згадали про підводний човен «Запоріжжя». На якій стадії його ремонт та підготовка екіпажу?

У порівнянні з минулим навчальним роком інтенсивність заходів оперативної підготовки Військово-Морських Сил України зросла майже на 10 відсотків.

— Технічна готовність «Запоріжжя» складає вже понад 95 відсотків. Як відомо, його ремонт здійснюється силами 13-го судноремонтного заводу Чорноморського флоту Міністерства оборони Російської Федерації. На кораблі вже проведено швартові випробування, йде підготовка до ходових випробувань.

Хочу висловити слова вдячності на адресу командування Чорноморського флоту: поточного року, за спільною домовленістю міністерств оборони України та Росії, шість членів екіпажу «Запоріжжя» пройшли стажування на російському підводному човні «Алроса». Практичний досвід, який отримали українські моряки під час стажування, важко переоцінити.

Якщо ж говорити загалом про військове співробітництво з Російською Федерацією, то протягом 2010 року та першої половини 2011 року було проведено близько 20 спільних заходів, зокрема обмін візитами кораблів та делегаціями високого рівня, використання російською авіацією полігону злітно-посадкових систем «Нитка», зустрічі флотських спеціалістів з опрацювання можливостей спільної участі двох країн в операції по боротьбі з піратством в районі Африканського рогу.

Починаючи з 1997 року, командування ВМС України бере участь у засіданнях Підкомісії з питань функціонування Чорноморського флоту Російської Федерації та його перебування на території України

та Підкомітету з питань безпеки Українсько-Російської міждержавної комісії. І в цьому я теж вбачаю прагнення обох країн до конструктивного, партнерського діалогу.

В перспективі двостороннього співробітництва ми розглядаємо питання залучення сил і засобів ЧФ РФ до пошуково-рятувального забезпечення ходових випробувань підводного човна «Запоріжжя», базування української субмарини біля відповідного причалу Чорноморського флоту, підготовки екіпажу «Запоріжжя» на базі військово-навчальних закладів ВМФ РФ, зокрема у Військовому навчально-науковому центрі ВМФ «Військово-морська академія імені Адмірала Флоту Радянського Союзу М.Г. Кузнецова», що у Санкт-Петербурзі. Українська сторона, зі свого боку, як очікується, на базі Академії ВМС ім. П.С. Нахімова здійснюватиме підготовку представників ЧФ РФ з англійської мови.

— Як бачимо, співпраця з ЧФ РФ розвивається. А чи можна це сказати загалом про міжнародне військове співробітництво національних ВМС?

— Так, безперечно. Головною метою міжнародного військового співробітництва флоту є отримання світового досвіду для вирішення довготривалих та поточних завдань розвитку вітчизняних Військово-Морських Сил. Для здійснення цієї мети командування флоту постійно вдосконалює систему організації такого співробітництва, систему управління та під-

готовки підрозділів до участі у миротворчих операціях, створює відповідну нормативно-правову базу, підтримує нові пілотні проекти у рамках співробітництва з ЄС, НАТО та на двосторонньому рівні, дотримується відповідного рівня підготовки офіцерського складу, що направляється для роботи в багатонаціональних штабах, та вимог щодо обов'язкового володіння англійською мовою офіцерами штабів і органів військового управління, досягає взаємосумісності зі збройними силами провідних країн світу через участь у Процесі планування та оцінки сил, залучає міжнародну технічну допомогу з метою виконання Цілей партнерства.

Про величезний обсяг виконаної роботи свідчить і те, що протягом 2010 року та першої половини 2011 року за планами двостороннього співробітництва та «Індивідуальною програмою партнерства Україна-НАТО» Військово-Морськими Силами ЗС України проведено 212 заходів, з яких заходів командування ВМС ЗС України — 64, обмінів візитами військових делегацій, навчальних курсів, стажувань — 109, обмінів візитами кораблів — 14.

Важливими подіями минулого року для військових моряків стали вже згадувана мною участь корвета «Тернопіль» в антитерористичній операції «Активні зусилля» та представників флоту в антитерористичній операції «Чорноморська гармонія». Добрим підґрунтям для отримання досвіду проведення спільних заходів є і щорічна участь українського корабля в активації Чорноморської групи військово-морського співробітництва «Blackseafor».

Традиційно головним міжнародним заходом бойової підготовки українського флоту є українсько-американські навчання серії «Сібриз». Варте уваги те, що частка задіяності українських сил на попередніх навчаннях «Сібриз» складала 30–40%, тоді як у 2011 році цей показник зріс до 65%.

Днями вперше в історії національного флоту рота окремого батальйону морської піхоти Центру військ берегової оборони ВМС Збройних Сил України заступила на чергування у бойовій тактичній групі ЄС «ХЕЛБРОК». Чергування відбуватиметься протягом другого

Виконання екіпажем корабля «Костянтин Ольшанський» гуманітарної місії по евакуації громадян України та інших країн з Лівії є зразком мужності та героїзму.

півріччя поточного року. Це також надзвичайно відповідальне завдання, але водночас воно свідчить про високий рівень довіри до українських морських піхотинців, впевненість у їх професійності.

Крім того, за дорученням Президента України, чотири пілоти та літак Сакської морської авіаційної бригади українського флоту готуються до участі в операції ЄС по боротьбі з піратством «Аталанта».

Як бачите, обсяг заходів міжнародної військової співпраці чималий. І кожного разу, чи то на території нашої держави, чи за її межами, українські військові моряки неодмінно демонструють високий рівень морського вишколу, прагнення переймати кращий досвід іноземних колег, доброзичливість та вміння взаємодіяти з представниками інших флотів у спільних міжнародних проектах. У мене немає жодного сумніву, що з роками авторитет Військово-Морських Сил ЗС України на світовій арені тільки зміцнюватиметься.

— **Вочевидь, для того, щоб розвиватися і ефективно виконувати завдання за призначенням, флот повинен оновлювати свій корабельний склад. І таке поповнення, схоже, не за горами. Я маю на увазі проект «Корвет».**

— Реалізація проекту корабля класу «корвет» являє собою будівництво новітнього корабля з сучасною технікою та озброєнням, водотоннажністю понад 2 тисячі тонн, швидкістю до 32 вузлів, дальністю плавання до 4 тисяч миль та автономністю до 30 діб. Це буде багатопільовий корабель, який спроможний виконувати весь спектр завдань на морі, як самостійно, так і у складі тактичних груп та угруповань різнорідних сил.

Корпус, обладнання, технічні засоби платформи, радіоелектронне озброєння та автоматизована система управління постачатимуться на корабель підприємствами національної промисловості. Як передбачається, загальна частка українських комплексів та систем на кораблі становитиме понад 60 відсотків.

Що стосується виготовлення ударної та зенітної ракетної зброї, інших комплексів і систем, то до їх поставок будуть залучені провідні компанії Франції, Німеччини, Італії та інших європейських країн.

фото В. Батанова

Вперше в історії національного флоту рота окремого батальйону морської піхоти Центру військ берегової оборони ВМС Збройних Сил України заступила на чергування у бойовій тактичній групі ЄС «ХЕЛБРОК».

Під час проектування корабля було передбачено комплексне застосування технологій Stelth, що дозволить знизити помітність корвета радіоелектронними засобами виявлення.

Крім того, як ми сподіваємося, найсучасніші технічні рішення, що будуть реалізовані в національному корветі, повинні забезпечити попит на ринку військово-морського озброєння як окремих конструкторсько-технічних знахідок, так і корабля в цілому.

Перший корпус багатофункціонального корабля — а я хочу підкреслити, що в церемонії встановлення закладної дошки на блок корабля взяв участь Президент України — Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Віктор Янукович — отримав назву «Володимир Великий». Військовим морякам додає наснаги, що постійну увагу проекту корабля приділяє Міністр оборони України Михайло Єжель. До речі, керівник військового відомства підтримав і ініціативу групи ветеранів національного флоту, які створили «Фонд відродження українського флоту», і, як відомо, перерахував у цей фонд свою місячну зарплату. Вірогідно, і про це нещодавно у Севастополі сказав начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України

генерал-полковник Григорій Педченко, новий корвет стане основним класом кораблів українського флоту.

Корвет планується передати флоту у 2016 році, а до 2020 року для Військово-Морських Сил Збройних Сил України планується побудувати чотири таких кораблі.

— **Повертаючись до головного — підготовки сил — що флоту ще належить виконати до кінця навчального року?**

— Перед нами стоїть ще чимало відповідальних завдань. Найбільш масштабним з них буде проведення комплексу навчань «Адекватне реагування». Крім того, це підготовка до святкових парадів на честь 20-річчя незалежності України.

До кінця навчального року ми плануємо також провести низку протичовнових та тральних тактичних навчань, польовий вихід підрозділів батальйонної тактичної групи, збір-похід кораблів і частин ВМС. Здійснення усіх запланованих заходів дасть змогу підвищити рівень бойової та мобілізаційної готовності, якісно підготувати визначений склад морського, авіаційного та берегового компонентів флоту до виконання завдань за призначенням.

Бесіду вів Юрій КИРИК,
прес-центр Командування
ВМС ЗС України

ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКА СИМВОЛІКА УКРАЇНИ:

ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Переважна більшість військово-морської символіки початкового періоду була розроблена без залучення спеціалістів та відповідного погодження, виготовлялася незначними партіями і за рахунок шефської допомоги

Історія створення військової символіки сягає у далеке минуле і завжди пов'язана з історією державотворення. Тому не дивно, що у 1991 році за рішенням Міністра оборони України генерал-полковника К. Морозова було створено спеціальну комісію, яка займалася питаннями сучасної української символіки. На жаль, робота цієї комісії була дуже повільною, відтак питання щодо створення символіки ВМС Збройних Сил України часто-густо вирішували самі військовослужбовці українського флоту.

ріотичний рух серед цивільного населення у цей час. Багато чого було зроблено за допомогою та, навіть, за кошти населення.

Визначення та затвердження символіки у Міністерстві оборони України затягувалось, і 28 липня 1992 р. на кораблі управління «Славутич» довелося підіймати Державний прапор.

З початку липня 1992 р. в екіпажі «Славутича» зусиллями ініціативної групи у складі капітан-лейтенанта Ю. Лукецького, лейтенантів А. Сафроняка, Г. Каська, О. Гинька було створено емблему «Славутича», ескізи до прапора та гюйса. Ці ескізи були прийняті загальним рішенням офіцерського та мічманського складу екіпажу «Славутича» та затверджені командиром корабля капітаном 3-го рангу В. Мандичем.

Також було знайдено шефів для виготовлення комплекту прапорів (кормового, стеньгового та гюйса). Ними стало миколаївське швейне об'єднання «Евіс», яке виготовило три комплекти цих прапорів.

Кормовий та стеньговий прапори були вишиті, а на гюйси довелось самотужки наносити тризуб фарбою.

У Миколаєві був майже добудований і готовий до виходу в море корабель управління «Славутич», і питання, під якими прапорами виконувати перехід до Севастополя, набувало державного значення.

Після створення у квітні 1992 р. орггрупи ВМС України її офіцери з ентузіазмом почали проектувати символіку ВМС України і готувати пропозиції для назв кораблів.

Ситуація ускладнювалась тим, що ніхто не мав досвіду такої роботи та відсутністю належної кількості матеріалів і літератури геральдичного змісту. Допомогли шефи, які почали надсилати відповідну літературу, особливо активно — зі Львова та Запоріжжя. Потрібно відзначити підвищений пат-

Фото С. Попсуевича

Перше урочисте підняття прапора ВМС України відбулося 26 червня 1993 р. на десантному кораблі на повітряній подушці «Донецьк». Свого прапора на ДКПП «Донецьк» не було і скіпажу «Славутича» довелося поділитися одним комплектом прапорів.

Значну допомогу ВМС України з питань символіки надав львів'янин граф Орест Карелін-Романишин. Він був спеціалістом з питань геральдики, мав декілька персональних виставок військових прапорів і власноруч пошив прапори для кораблів та морської піхоти.

Саме його комплект прапорів було піднято 4 липня 1993 р. на сторожовому кораблі «Гетьман Сагайдачний». Прапор співпадав зображенням та формою з прапором УНР, а гюйс мав дві косиці.

Протягом 1992–1993 рр. до комісії Міністерства оборони з питань символіки надходили різноманітні пропозиції та проекти від творчої інтелігенції

Щодо прапора ВМС, то майже всі, хто надсилав свої пропозиції, пропонували прапор зразка 1918 р. На прохання особового складу Військово-Морських Сил, цей прапор було затверджено як прапор ВМС України. Щоправда, за рішенням Міністра оборони К. Морозова, тризуб часів УНР було замінено на сучасний. На жаль, ані рішення цієї комісії, ані рішення Міністра оборони не було втілене у наказ чи директиву. Поки що не вдалося навіть документально встановити точну дату цих рішень.

Лише у жовтні 1993 р. колегія Міністерства оборони України затвердила проект прапора та гюйса ВМС разом з іншими прапорами видів Збройних Сил. Відповідно до Положення про прапори видів Збройних Сил встановлювалося, що прапор Військово-морських Сил одночасно є Бойовим прапором корабля. Але... На запит до архіву Міністерства оборони з проханням надіслати копію протоколу засідання комісії з питань геральдики при МОУ, на якому було затверджено прапор ВМСУ, та копію засідання колегії Міністерства оборони України, яка затвердила проект прапора ВМС разом з іншими прапорами видів Збройних Сил, була отримана відповідь: «В документах Адміністративного департаменту Міністерства оборони України за

період 1992–1993 р., в перевірених протоколах засідань військової колегії МОУ за 27.06.1992 р. — грудень 1993 р., які знаходяться на зберіганні в архіві, запитувана Вами інформація відсутня».

8 жовтня 1993 р. Указом Президента України Л. Кравчука командувач ВМС України контр-адмірал Б. Кожин звільнений з посади. На його місце призначено віце-адмірала В. Безкоровайного. З приходом нового командувача робота з питань геральдики значно поживішала. Адмірал дуже уважно ставився до питань військово-морської символіки.

фото Й. Марушняк

Значну допомогу ВМС ЗС України надав львів'янин граф Орест Карелін-Романишин. Саме його комплект прапорів було піднято 4 липня 1993 р. на сторожовому кораблі «Гетьман Сагайдачний».

Полегшило ситуацію створення у листопаді 1993 р. севастопольського геральдичного клубу «Мадрид» (керівник В. Талала) та у грудні того ж року Всеукраїнського геральдичного товариства (керівник А. Гречило). На початку 1994 р. вся робота з геральдичних питань на флоті сконцентрувалась навколо цих двох організацій. Без будь-яких наказів утворилася робоча група ентузіастів, які протягом кількох років працювали над вирішенням питань військово-морської символіки. До цієї групи увійшли: художник, доктор філософії, професор, член геральдичного клубу «Мадрид» О. Петрова; голова Українського геральдичного товариства, науковий співробітник Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства НАН України А. Гречило — кандидат історичних наук; заступник голови Українського геральдичного товариства, кандидат історичних наук В. Бузало; приват-юрист, член геральдичного клубу «Мадрид» А. Ковальов; член геральдичного клубу «Мадрид» капітан 3-го рангу Ю. Лужецький; науковий робітник К. Гломозда. Керівництво групою фактично здійснював командувач ВМСУ віце-адмірал В. Безкоровайний. Під час відряджень до Києва працівників робочої групи до роботи долучався на-

родний депутат України, перший командувач українським флотом контр-адмірал Б. Кожин.

У липні 1994 р. СКР (з 1996 р. — фрегат) «Гетьман Сагайдачний» прибув до французького порту Руан на святкування 50-річчя висадки десанту союзників «Армада Свободи». Вперше під час походу прапор Військово-Морських Сил Збройних Сил України було представлено у Середземному морі та Атлантичному океані. Та після походу заступник Міністра оборони — командувач ВМС України віце-адмірал В. Безкоровайний поставив питання щодо заміни прапора та корабельного гюйса.

Робоча група створила проект прапора, який являв собою синій хрест з синьою облямівкою на білому полотнищі. Гюйс був запропонований командуючим у вигляді Державного прапора. Затверджені наказом командуючого ВМСУ «Про введення в дію тимчасового положення про Військово-морський прапор України» від 8 грудня 1994 р. Слід зауважити, що виготовленням прапорів займалися здебільш шефські організації, тому прапори не завжди мали належний вигляд, були навіть приклади виготовлення прапора просто у вигляді синього хреста без облямівки.

На серпень-вересень 1996 р. було заплановано трансатлантичний перехід загону кораблів до США і питання символіки знову загострюється. Для вирішення питань розробки та затвердження посадових прапорів, а також офіційного затвердження прапора та гюйса наказом командувача ВМСУ віце-адмірала В. Безкоровайного № 298 від 14 червня 1996 р. було призначено спеціальну комісію, яку очолив начальник штабу ВМСУ контр-адмірал М. Костров.

У червні 1996 р. секретар комісії представив черговий альбом з проектами прапора ВМС та посадових прапорів на погодження та затвердження в Міністерстві оборони України. В Києві до цієї роботи долучились народний депутат Є. Лупаков та Л. Гуляева. До прапора ВМС зразка 1994 р. додали зображення Державного прапора у крижі. Синя облямівка з усіх сторін хреста зосталася. Ширина синьої та білої смуги облямівки стали однаковими. Гюйс не змінювали. Та затвердження цього разу не відбулося, хоча група кораблів під час трансатлантичного переходу у серпні-вересні 1996 р. вже користувалася оновленими прапорами.

Проекти робочих ескізів посадових прапорів протягом кількох років «мандрували» кабінетами Міністерства оборони України, доки не були затверджені 7 квітня 1997 р. Міністром оборони генерал-полковником О. Кузьмуком. Та наказу Міністра оборони про затвердження та введення в дію посадових прапорів так і не відбулося.

Перше урочисте підняття прапора ВМС України відбулося 26 червня 1993 р. на десантному кораблі на повітряній подушці «Донецьк».

21 січня 1997 р. новопризначений заступник Міністра оборони — командувач Військово-морськими силами контр-адмірал М. Єжель перепризначив комісію з розробки символіки ВМСУ. Головою комісії став начальник штабу ВМС контр-адмірал В. Фомін.

Відтепер повноваження та обов'язки комісії розширювались: комісія повинна була вивчати традиції флотів світу, подавати на розгляд командувачу ВМС України висновки і пропозиції щодо проектів морської символіки, вивчати та впроваджувати в життя нормативні акти по порядку розроблення та затвердження емблем, гербів, залучати до роботи фахівців з геральдики, вексилології, фалеристики, проводити наради та конкурси.

Результатами цієї роботи став наказ командувача ВМС України № 133 від 27 березня 1997 р., який затверджував єдиний зразок нарукавної емблеми і встановлював єдиний порядок її узгодження та використання.

Це найактивніший період розвитку військово-морської символіки. На затвердження чисельними партіями подавались нарукавні нашивки, емблеми та герби частин і з'єднань, емблеми до головних уборів, нагрудні відзнаки, погони офіцерів флоту.

На жаль, поступово активність комісії зійшла нанівець, робоча група розпалась, і сьогодні на флоті геральдичної служби практично не існує.

Натомість у 2001 р. була створена Військово-геральдична служба

у Генеральному штабі Збройних Сил України, з 2006 р. — «Відділ військової символіки та геральдики Генерального штабу Збройних Сил України». Саме тут і займались подальшою розробкою та впровадженням у життя і військової символіки взагалі, і військово-морської символіки окремо.

Результатами цієї роботи став Указ Президента України від 20 червня 2006 р. «Про символіку, яка використовується у Збройних Силах України». Цей Указ затвердив в тому числі і прапор, емблему та штандарт командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Підводячи підсумки, треба визнати, що на початковому періоді становлення ЗС України ніякого системного підходу до справ створення військової символіки не існувало. Будь-якої організації, яка б регламентувала порядок розробки ескізів і їх затвердження та виготовлення, правила нагородження або вручення прапорів, відзнак, шевронів, емблем не існувало. У будь-якому разі нормативно-правових документів Міністерства оборони або начальника Генерального штабу з цього питання того періоду знайти не вдалося. Тому на рівні військових частин та з'єднань більшість військово-морської емблематики початкового періоду були розроблені стихійно, без залучення спеціалістів, без відповідного погодження. Виготовлялися незначними партіями, як правило, за рахунок шефської допомоги, без належного документального та юридичного оформлення. І все ж таки, не зважаючи на багаточисельні перепони і негаразди, завдяки наполегливим, працелюбним і відданим своїй справі військово-службовцям, службовцям, громадським діячам та творчій інтелігенції ми маємо геральдичну історію Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Стосовно окремо прапорів треба визнати, що прапори сучасних ВМС України хоча й схожі з прапорами флоту Української Народної Республіки 1918–1921 рр., але мають різницю. Не дуже доцільно копіювати символіку флоту, який мав дуже коротку та трагічну історію. Треба мати свою. Довгу та Щасливу.

САЛОН-МАГАЗИН

СИМВОЛІКА

НАШИВНІ ЗНАКИ
ФУРНІТУРА
ПОГОНІ

Підприємство „Символіка” є виробником вишитих шевронів і логотипів, литих (методом ТВЧ) нагрудних і нарукавних нашивних знаків, краваток, погонів, прапорів, а також займається індивідуальною розробкою нових зразків вказаної продукції.

В роботі із замовниками застосовується гнучка система знижок. Ціна продукції безпосередньо залежить від розміру і складності малюнку, кількості замовлення, а також терміну виконання.

Підприємство „Символіка” працює з багатьма військовими частинами і установами, інститутами і ліцеями, лісовими

господарствами, приватними і державними силовими структурами, громадськими організаціями,

СИМВОЛІКА

НАШИВНІ ЗНАКИ
ФУРНІТУРА
ПОГОНІ

79005, Україна
м. Львів
вул. Дудаєва 6
т/ф. (032) 261-19-38
067-67-27-808
097-25-69-208

E-mail: symvolika@ukr.net
www.symvolika.com.ua

«И ПУСТЬ КАЧАЕТ ВОЛНА МОРСКАЯ...»

Пісні, присвячені мужності і доблесті військових моряків допомагали їм битися з ворогом не шкодуючи сил, а іноді і самого життя

Споконвіків Україна пишалася захисниками своїх морських рубежів. Про це свідчать пісні, присвячені морякам — усім тим, хто не повернувся з поля бою, кого поглинула морська стихія в період жорстоких війн.

Згадаймо часи російсько-японської війни. 27 січня (9 лютого) 1904 р. крейсер російського флоту «Варяг» (командир капітан I рангу Руднев) та канонерський човен «Кореець» (командир капітан Беляев) вступили в нерівний бій проти 14 японських кораблів в районі бухти Чемульпо біля берегів Кореї. Не маючи можливості продовжити битву, крейсер був затоплений своєю командою, а канонерський човен підірваний.

Під враженням подвигу екіпажу крейсера «Варяг» австрійський письменник і поет Рудольф Грейнци написав вірш «Der «Warg-jag'», присвячений цій події. У квітні 1904 р. Є. Студенська зробила переклад цього вірша, а незабаром музикант 12-го гренадерського Астраханського полку О. Туріщев поклав вірші на музику.

Доля ще однієї пісні «Раскинулось море широко» давно стала приводом для легенд. Найбільш поширена з них приписує авторство слів Ф. Предтечі — матросу комерційного пароплава «Одеса», який написав її під час рейсу Херсон-Бомбей навесні 1906 р. під враженням трагічної загибелі свого земляка, молодого кочегара В. Гончаренка. Інша версія — фольклористи В. Купрянская і С. Мінц посилаються на фрагменти листа Х. Зубаревої-Орлінченко з Балаклави від 30 липня 1948 р. на адресу Всесоюзного радіо про те, що слова і музику пісні «Кочегар» написав її брат, учасник російсько-японської війни Г. Зубарев ще в 1900 р. Насправді автором літературного першоджерела є відомий у 60-ті рр. XIX століття поет М. Щербина, про що повідомив музикознавець Є. Гіппі-

ус, відшукавши рукопис і публікацію віршів «Моряк» в українському літературному альманасі «Молодик», присвяченому боротьбі греків проти турецького поневолення. На ці вірші композитор О. Гурильов написав романс «Поле битвы», популярний в роки Кримської війни, але його героєм був уже російський моряк, а події перенеслися з Егейського на Чорне море. Тоді, можливо, і з'явилися рядки:

*Не слышишь на палубе песен,
И Красное море шумит,
А берег суровый и тесен —
Как вспомнишь, так сердце болит.*

До нас дійшов єдиний опублікований варіант пісні (1907 р.), її виконували артисти Н. Плевицька та Ю. Морфесь. Після революції та громадянської війни пісня була забута.

Данину захоплення піснею віддали і два поети — В. Гусев і В. Лебедев-Кумач. Через якийсь час журнал «Огонек» (1942, № 49) опублікував її з оригінальною музикою Ю. Мільотіна, а в народі все одно цю пісню співали на мотив «Раски-

нулось море широко» — незабутній музично-пісенний символ моряків.

...Навесні 1940 р. перед призовної комісією м. Пермі з'явився худорлявий юнак Микола Букін. Побачивши на руці тату з якорем, воєнком одразу направив його на флот — на скелясті береги Муста — Тунтирі, півострів Рибальський.

Почалася війна, усю її до самої перемоги Микола провів тут. Спочатку був артилеристом, а потім редактором дивізійної газети «Североморец». Моряки стійко тримали оборону, захищаючи кордон — Рибальський так і залишився незахопленою ворогом землею. На флоті назвали його «гранітним лінкором». А в мирну хвилину поруч з Миколою були вірші. У 1942 р., помітивши, з яким тріумфом повертаються моряки з рейсу, Букін напише:

*Хоть волны и стонут, и плачут,
И плещут на борт корабля,
Но радостно встретит
героев Рыбачий,
Родимая наша земля.*

Вірші були відправлені до Мурманська, в газету Північного флоту «Краснофлотец».

Музику до віршів написав композитор Є. Жарковський, який, до речі, народився у Києві. Займався шефською роботою, виступав у Кронштадті, на кораблях Балтійського флоту. У 1941 р. добровільно пішов на фронт, потрапив на Північ. Саме тут з'явилися пісні про міноносець «Гремящий», підводний човен «Малютка», «Ой ты море».

Прочитавши у газеті «Краснофлотец» вірші М. Букіна, Жарковський поклав їх на музику, під звуки баяна вона звучала повільним вальсом:

*Корабль мой утруго качает
Крутая морская волна,
Поднимет и снова бросает
В кипящую бездну она...*

Ця трохи сумна мелодія одразу ж привернула увагу: пісню співали Кібкало, Петров, Отс, Кондратюк, флотські ансамблі та самодіяльні колективи. Адмірал А. Головка знав пісню напам'ять і загадує про неї у книзі «Вместе с флотом». Письменник Ю. Семенов так і назвав свою повість: «Прощайте, скалистые горы». А як виконував цю пісню радянський «Робертіно Лоретті» С. Парамонов!

Поет О. Жаров: На очі наворачались слезы радости, коли я побачив як загін морської піхоти входить у звільнений від німців Севастополь з піснею «Заветный камень».

Пісня «У Черного моря» стала визитною карткою Одеси. Вона написана у 1951 р. поетом С. Кирсановим та композитором М. Табачниковим.

Прості рядки пісні про те, як моряк «лежал, обжигаемый боем», зрозумілі усім. Чорноморці билися, не шкодуючи своїх сил:

*Родная земля, где мой друг молодой
Лежал, обжигаемый боем.
Недаром венок ему свит золотой
И назван мой город героем,
И назван мой город героем
У Черного моря...*

Про Одесу, «перлину біля моря», написано і ще декілька хвилюючих, задушевних пісень. Серед них: «Одессит Мишка», «Черное море мое», «В тумане скрылась милая Одесса», «Мы из Одессы моряки».

Місту-герою Севастополю присвячена пісня «Заветный камень». А історія її така: вже п'ятий день пливла по Чорному морю шлюпка, тримаючи курс на Туапсе. У ній було четверо моряків-севастопольців. Один з них помирав... Вірні святій заповіді морської дружби друзі не залишили свого важко пораненого товариша на березі, забрали з собою. Коли його піднімали там, в Севастополі, біля пам'ятника Загиблим кораблям, він затиснув у руці сірий невеликий камінь, відбитий снарядом від гранітної набережної, і присягнувся повернутись у це місто, покласти камінь на місце. Відчуваючи, що йому не судилося це зробити, чорноморець передав заповітний осколок грані-

ту своїм бойовим товаришам з наказом: неодмінно повернути його до Севастополя.

Так і передавали моряки цю дорогоцінну реліквію один одному, кожен клявся виконати заповіт невідомого героя. Цю історію розповів боцман Прохор Васюков. А сповістив читачам газети «Красный флот» військовий журналіст і письменник Л. Соловйов. Влітку 1943 р. нарис прочитав композитор Б. Мокроусов, якого багато що пов'язувало з Севастополем. У роки війни він був призваний на флот і опинився серед його легендарних захисників. Там зустрівся і подружився з поетом О. Жаровим і разом вони задумали написати пісню про героїв — чорноморців.

Але задуму цьому не судилося здійснитися: Жарова відправили на Північний флот, а Мокроусов залишився в обложеному Севастополі. Пізніше вони зустрілися знову і пісня була написана. Цю баладу опублікували в газеті «Красная звезда» разом з нотами 11 січня 1944 р. А незабаром на флоті та в армії вже добре знали пісню «Заветный камень».

«Мені довелося бути в Севастополі в дні його звільнення, — розповідав Жаров, — і яка ж була моя радість, коли я почув, як великий загін морської піхоти входив у місто з цією піснею». Моряки повернулися і поклали той знаменний камінь на пристань.

Лев КУДРЯВЦЕВ

Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України оголошує Всеармійський конкурс «Кращий винахід року», який буде проводитися з липня 2011 року.

Прийом конкурсних документів здійснюється з 1 липня до 1 вересня 2011 року.

Умови конкурсу розміщені на офіційному сайті Міністерства оборони України в розділі «Військова освіта і наука».

Конкурсні матеріали надсилати на адресу: 03049, м. Київ-49, Повітрофлотський проспект, 28, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України.

Контактні телефони оргкомітету конкурсу: (044) 271-08-73, (044)520-12-84.

«КРИЛА НАД ХВИЛЯМИ»

Група ентузіастів, яка вирішила створити в Україні музей військово-морської авіації, безумовно заслуговує на повагу. Присвятивши небу усе своє життя, сьогодні вони щиро прагнуть аби їхнє дітище якомога швидше набуло цілком реальних обрисів.

Ідейним натхненником проекту офіцер запасу Олександр Данильчук. Його прагнення створити кращий музей військово-морської авіації, дало можливість познайомитися зі справжніми морськими авіаторами.

— Імена, особи, долі — ось головні напрями роботи завдання музею. На перше місце ставиться Людина, адже справжній «палубник» — це характер, харизма, вміння переступати через граничну межу, — так окреслює своє надзавдання полковник запасу Олександр Домрачев, який у 2003–2008 роках був начальником морської авіації ВМС ЗС України, а нині голова консультативної ради майбутнього музею.

— В країнах колишнього Радянського Союзу є декілька музеїв авіації, але жоден з них не вирішує комплексного завдання. Ми створимо музей з експонатами реальних літальних апаратів; інформаційний центр, де будуть документальні свідчення про реальні факти, історичні події, долі льотчиків, раніше невідомі широкому загалу факти про технічні засоби авіації та озброєння, а також навчальний центр для дітей та юнаків.

Створення музею — міжнародний проєкт. Адже крім знаних на теренах України та Росії відомих імен Героя Радянського Союзу, полковника у відставці Ю. Чурилова; генерал-майора А. Сікварова (на жаль, уже покійного); Героя Росії, генерал-лейтенанта І. Бохонко; генерал-полковника В. Дейнеки; члена НАН України, кандидата військових наук, генерал-майора М. Руденка;

генерал-майора І. Саприкіна; генерал-лейтенанта В. Юріна; полковника В. Верескула; контр-адмірала В. Колпакова; віце-адмірала І. Князя і багато інших професіоналів, в його створенні беруть участь авіатори навіть з іншої півкулі землі...

— Ми дійшли висновку, що правильним буде спершу створити музей у Севастополі, без натурної авіа-техніки. У ньому буде представлена історія розвитку морської авіації Чорномор'я та Криму з 21 листопада 1910 року, — розповідає Олександр Данильчук. — Другою чергою стане філія музею, яка охопить розвиток морської авіації всієї планети.

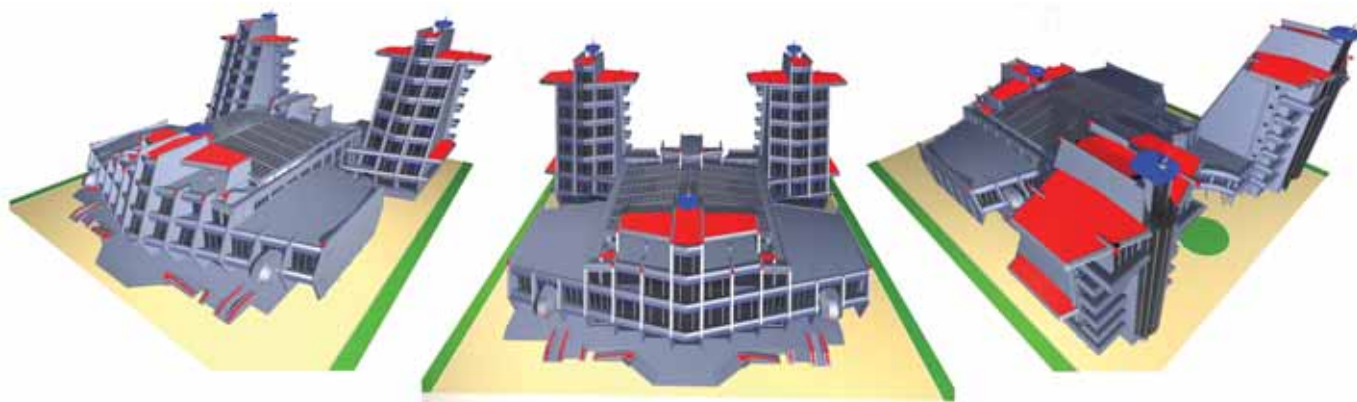
Відвідавши авіамузеї Вашингтона, Оттави, Парижа та інших країн, ми дійшли висновку, що створювати авіамузей необхідно лише у павільйоні, який дозволяє захистити літальні апарати від шкідливого впливу ультрафіолетових променів і опадів. Адже виставити літак просто неба — це приректи його на повільну загибель. Також у музеї будуть кафе, сувенірні та книжкові магазини, творча майстерня, кінозал і симулятори. Ми впевнені: новий музей стане найкращим і найцікавішим авіамузеєм на території колишнього СРСР.

— Створення модульних тренажних комплексів, які дозволять відтворити кабінку будь-якого літака, візуалізація «закабінного» простору буде цікавим не тільки ветеранам, а й молодим людям, дозволить відчувати особливість польоту над морем, відобразити організацію удару морської авіації по типовим об'єктам, — говорить генерал-

майор Микола Руденко — головний консультант музею, колишній заступник командувача морською авіацією ВМС ЗС України, кандидат військових наук. — З власного досвіду знаю: історія війн за участі авіації, особливо в СРСР, не вивчалася детально, але були баталії морської, в тому числі корабельної авіації Японії, США, Англії в Другій світовій війні і повоєнні роки, які є цікавими, повчальними і сьогодні. Встановлення зв'язків з такими музеями, як Лондонський музей імперіалістичних війн, Музей морської авіації Північного флоту, музей морської авіації в Пенсаколі й іншими закладами дасть можливість вивчення, аналізу і проведення для власних досліджень. Крім цього, музей цього роду військ може бути місцем зібрання ветеранів морської авіації, місцем міжнародних конференцій і семінарів, що дозволить порозумітися поколінням періоду холодної війни.

До тепер пошукові роботи, підготовка проєкту та збір експонатів велися виключно власними коштами організаторів. Однак без залучення комерційних структур, зацікавлених організацій та осіб подальше просування ідеї зі створення музею неможливе. На теперішньому етапі тривають перемовини із державними органами влади, серед яких Міністерство культури та Міністерство оборони України, і організатори проєкту впевнені: зрештою порозуміння буде знайдено.

Василь ПОТАПЧУК

65121, УКРАЇНА, м. Одеса, пр-кт Маршала Жукова, 32А
 тел/факс: +380(48) 765-71-53, +380(48) 719-89-85
 E-mail: zez@avirs.ua

МОЛОДЕЦЬКА ЗВИТЯГА ОЛЕКСАНДРА МОЛОДЧОГО

Закінчення. Початок в попередньому номері журналу «Військо України»

Навесні 1946 року перший гвардійський авіакорпус Дальньої авіації, у якому служив Олександр Молодчий, передислокується з Польщі до України — у Чернігів. У 1947-му Олександр Гнатович — заступник командира 37-го Смоленсько-Будапештського авіаполку, а наступного року — слухач Іванівської вищої офіцерської льотно-тактичної школи командирів військових частин. У 1949-му Молодчий — вже командир 121-го гвардійського Севастопольського Червонопрапорного авіаполку в Городні та Новозибкові (тоді ж йому присвоїли звання «полковник»).

«Одного разу трапився такий випадок, — розповідає онук Олександра Гнатовича. — Зазнавши аварії, літак упав на болото поблизу села Смяч Щорського району, за 25 кілометрів від Городні; потрібно було якось витягнути його, доставити на аеродром. Пропонували там же, на місці аварії, розібрати літак на частини. Але Молодчий, як завжди, вчинив по-своєму: тільки-но трохи підморозило, особисто заліз у кабінку пілота, зумів злетіти і благополучно приземлився на аеродромі в Городні. Проте начальство мужній вчинок не оцінило — навпаки, генерал-лейтенант Тупіков ще й висварив двічі Героя за самоуправство. Однополчанин Молодчого — полковник Пономарен-

ко — пригадує, як льотчики захоплювалися своїм безстрашним командиром і поведінку Тупікова сприйняли як особисту образу. Адже Олександр Гнатович міг взагалі не ризикувати або, принаймні, доручити складне завдання іншому; однак, прийнявши неординарне рішення, впорався власноруч. Таким він був завжди: вмілим командиром, прекрасним льотчиком та надійним товаришем, який ніколи не ховався за чужими спинами на фронті, але і в мирний час нерідко ризикував життям, не вагаючись, брав відповідальність на себе, про все мав власну думку, був дуже прямолінійним, не визнавав напівтонів».

З березня 1954-го до грудня 1957 року Олександр Гнатович командував першою стратегічною авіадивізією Дальньої авіації, яка дислокувалася в м. Узин Київської області (у 1955-му він став генерал-майором). Стратегічні бомбардувальники — це козирна карта світової політики, адже навіть один літак здатний нанести надзвичайно потужний удар по ворожій території. Молодчому в той час було лише 34 роки. Але саме йому довірили очолити першу стратегічну дивізію радянських суперлітаків. Між іншим, у легендарного льотчика було цікаве прізвисько «Генерал вперед», тобто, зазвичай, саме йому довіряли найскладніші бойові завдання.

У 1961-му Олександр Молодчий став командиром 8-го Окремого Червонопрапорного Смоленського важкого бомбардувального авіаційного корпусу Дальньої авіації. У березні цього ж року він першим здійснює в небо з ґрунтової смуги Благівіщенського аеродрому на реактивному літаку «Ту-16». Наступного року йому присвоїли звання «генерал-лейтенанта». А в 1963-му, вперше в історії радянської авіації, Молодчий здійснив політ на стратегічному літаку (з повним боекомплектom на борту) з льодового аеродрому в Заполяр'ї.

Олександр Гнатович стояв біля витоків створення стратегічної ракетноносії авіації СРСР. Суперсучасні радянські літаки несли щоденне бойове чергування, долаючи величезні відстані (з дозаправкою в повітрі) над усіма континентами, океанами та морями, тундрою й тайгою. І прославлений генерал, як і в роки своєї фронтової юності, особисто виконував найскладніші польоти.

Як знищували Молодчого

Однак новаторські ідеї молодого генерала, його рішучий характер і загострене почуття справедливості, а також неймовірна популярність Молодчого серед льотчиків викликали відверту заздрість у вищого військового керівництва. Йому почали натякати, аби не пнув перед старших товаришів, до-

тримувався субординації, служив, як усі, знаючи своє місце. Проте, навіть потрапивши в опалу, Олександр Гнатович, який щиро вболівав за справу, не міг змиритися з недолугими рішеннями високопосадовців. Тож надіслав відвертого листа зі своїми пропозиціями в Міністерство оборони СРСР, у якому обґрунтував необхідність реорганізації Військово-Повітряних сил Радянського Союзу.

На жаль, у Москві молодого генерала не підтримали, а розлючені кар'єристи вирішили раз і назавжди позбутися небезпечного правдолюбця. А оскільки командирські якості Молодчого та його героїчна біографія не викликали жодних сумнівів, «сірі кардинали» вдалися до підлості. Ось як розповідає про це у своїх мемуарах генерал-полковник авіації, Герой Радянського Союзу Василь Решетников: «Командир корпусу Молодчий — непокірний. Працює багато, шукає нові шляхи підвищення боеготовності. Він ініціативний та наполегливий, але не всі його починання знаходять підтримку у нового командувача Дальньої авіацією. У суперечці з ним поступово виникає надзвичайно гострий конфлікт, в якому, як з'ясувалося з часом, правим виявився Молодчий. Складно сказати, чим би все тоді завершилося, та втрутився випадок: Молодчий прихворів — прихватило серце. Відверто кажучи, нічого особливого: відлежався б і прекрасно служив би далі. Проте командувач цим випадком скористався: одразу ж відрядив до пацієнта цілу бригаду лікарів з суворим вердиктом: списати бунтівника».

Для Олександра Гнатовича, який обожнював небо і не мислив свого життя без нього, це була катастрофа. У льотчика, який звик до екстриму і легко, із задоволенням виконував найскладніші прийоми пілотування, підступно відібрали право літати. Досвідчений бойовий командир, новатор військової справи раптом, зусиллями кількох догідливих, безпринципних ескулапів, перетворився на людину, непридатну для військової служби. У 1965-му 45-літнього генерал-лейтенанта авіації, двічі Героя Олександра Молодчого відправили в запас.

Таке рішення приголомшило льотчиків. Захистити Олександра

фото з сімейного архіву родини О. Молодчого

Саме Олександрю Молодчому у 34 роки довірили очолити першу стратегічну авіадивізію Дальньої авіації.

Гнатовича прагнули відомі пілоти, фронтовики, Герої Радянського Союзу, кілька секретарів обкомів партії та перший секретар ЦК КПУ Петро Шелест, які особисто зверталися до міністра оборони — маршала Радянського Союзу Малиновського. Однак кремлівські «небожителі» вже вирішили долю опального генерала: «Сам винен — надто невгамовний та непоступливий! Нічого — буде наука іншим...». Минуть роки, і генерал-полковник Василь Решетников визнає: «Посаду командувача Дальньої авіації Радянського Союзу мав отримати Олександр Молодчий».

«Втім, він одужав, зібравши волю в кулак, знайшов сили, — розповідає Олександр Кузнецов-Молодчий. — І в 1966–1968 роках керував Луганським обласним паливним трестом. Свою діяльність на цій посаді розпочав з того, що побудував комфортні душові для робітників. Скрізь був армійський порядок: у туалетах завжди чисто, вимито, випрані рушники... Я все це добре пам'ятаю, адже в дитинстві не раз бував у нього на роботі. Але, знову ж таки, дідусь — бойовий офіцер, який звик служити державі і жити на чесно зароблену зарплату. Він ніколи не крав, не лукавив. Раптом потрапив до середовища, де існували за зовсім іншими поняттями. Ви ж розумієте, що таке паливний трест? Хтось звик брати хабарі, цупити державне майно і, за потреби, «задобрювати» переви-

рятьників. Звісно, принциповий новий директор почав боротися з хапугами та злодіями, не зважаючи на посади: провинився, привласнив чуже — отже, не гідний працювати на підприємстві! У декого зі звільнених знайшлися впливові покровителі. Виник конфлікт: на Молодчого тиснули, він нервував, але не погоджувався на сумнівні компроміси, щоразу заявляючи: «Доки я тут керівник, у паливному тресті безладу не буде». Звичайно, така психологічна атмосфера негативно позначалася на здоров'ї Олександра Гнатовича.

Одужавши, Молодчий прийняв непросте рішення: переїхати з сім'єю до іншого міста. Але куди? І тут фронтовий друг Володимир Робуль, який мешкав у Чернігові, запропонував: «Сашо, Шурочко, приїжджайте до нас. Ви ж знаєте, як тут гарно!». «А й справді, — подумав Олександр Гнатович, — я ж визволяв Придесення. Чернігів — місто красиве, з тисячолітньою історією, унікальними пам'ятками архітектури, затишними парками та скверами, чарівною річкою Десна, мальовничими краєвидами. Чому б не оселитися в цьому благодатному краї? Тим більше, якщо там живе найкращий друг Володя Робуль та його привітна дружина Олена!».

Відтоді, з 1968 року й до самої своєї смерті легендарний льотчик мешкав у Чернігові. Спочатку в будинку на Комсомольській, потім —

на вулиці Щорса, № 6. Доки дозволяло здоров'я, займався військово-патріотичною роботою — допомагав ветеранам, проводив зустрічі з молоддю, написав дві книги мемуарів: «У палаючому небі» та «Літаки ідуть у ніч».

Як і більшість ветеранів Великої Вітчизняної, Олександр Гнатович важко переніс розпад Радянського Союзу. Йому, фронтовику, було боляче змиритися з тим, що в одну мить припинила своє існування велика держава, яка здобула історичну перемогу над фашистською Німеччиною. Проте Молодчий, не вагаючись, одразу ж відгукнувся на прохання військового керівництва — особисто приїхав в Узин, де розміщувалася стратегічна авіадивізія Дальньої авіації, аби заспокоїти льотчиків. І саме завдяки мудрості та виваженості Олександра Гнатовича, тоді, в 1991-му, вдалося залагодити небезпечний конфлікт: досвідчені льотчики, гордість вітчизняної авіації, присягнули на вірність незалежній Україні, а військові літаки залишилися на території нашої держави.

«На сороковий день після смерті дружини Олександр Гнатович по-

вернувся з кладовища дуже засмученим, — розповідає Тетяна Кузнецова-Молодча. — Сусіди сказали, що приходив якийсь добродій — розпитував у них про Героя. Аж тут і цей молодий чоловік з'явився, представився кореспондентом всеукраїнської газети, пояснив: спеціально приїхав до Чернігова, щоб взяти інтерв'ю у легендарного льотчика та сфотографувати його у парадному мундирі, з усіма орденами та медалями. Олександр Гнатович, хоч і почувався недобре, але був людиною чемною, тому поспілкувався з гостем. А коли той почав налаштовувати фотоапарат, Молодчий пояснив: «Вибачте, я пережив велике горе і надто погано виглядаю, аби фотографуватися для газети. Однак у мене є цілком нормальний фотопортрет. Якщо вас це влаштовує, то зачекайте трохи, я зараз принесу». Кореспондент охоче погодився... А невдовзі Олександр Гнатович виявив пропашу: взяв китель, щоб повісити до шафи, а на ньому на місці двох Зірок Героя — лише колодочки. Злодій так поспішав, що не мав часу акуратно відчепити нагороди, тож по-варварському зірвав їх... Звісно, ми одразу звернулися до міліції. Молодчий був шокований таким

цинічним і зухвалим пограбуванням. Дуже переживав! Для нього ці нагороди були безцінними, як пам'ять про загиблих бойових побратимів, відчайдушні польоти під обстрілом ворожих зеніток та запеклі двобої з фашистськими винищувачами. Ми також були у відчаї, адже нагороди дідуся — це родинні реліквії. Отож пропонували навіть власну машину тому, хто поверне Олександрові Гнатовичу втрачені Зірки Героя (хоч ми — звичайні люди, не олігархи). Проте розшукати крадія не вдалося. Звісно, все це остаточно підірвало здоров'я ветерана».

Держава так і не спромоглася захистити свого Героя — повернути легендарному льотчику його бойові нагороди. Власне, це мало б стати справою честі для українських правоохоронців. Але про яку честь і гідність можна говорити, коли на моє запитання про незнайдені досі Зірки Героя один із «компетентних» добродіїв роздратовано відповів: «Вам що, робити нічого? Ще про царя Гороха згадайте! Скільки років минуло, а ви все переймаєтеся якимись брязкальцями. Тут людей вбивають — і нічого...». Не розуміє чоловік. Вже до сивих скронь дожив, а не розуміє...

На жаль, знищували Молодчого і після його смерті. Бо як інакше можна оцінити ганебний вчинок тодішньої української влади?! Судіть самі. Коли Олександр Гнатович пішов із життя, понад 600 тисяч (!) ветеранів Великої Вітчизняної війни з України та Росії (відомі і шановані люди) звернулися до президента Віктора Ющенка з клопотанням про присвоєння прославленому льотчику, двічі Герою Радянського Союзу, генерал-лейтенанту авіації Олександрові Молодчому найвищої нагороди нашої держави — звання Героя України. Аргументів — більше, ніж достатньо! Олександр Гнатович народився в Україні, визволяв її від фашистських загарбників (нагадаю, що він так і не отримав дві Зірки Героя за подвиги, здійснені в 1943-му та 1944 роках), вже в мирний час чесно і самовіддано служив своєму народу. Видатний льотчик був громадянином незалежної України і похований у рідній землі. До того ж, наближався ювілей — 90-ліття з дня народження Олександра Молодчого.

Коли Молодчий пішов з життя, понад 600 тисяч (!) ветеранів Великої Вітчизняної війни звернулися до президента Віктора Ющенка з клопотанням про присвоєння йому звання Героя України. На жаль, їх не почули...

Фото з сімейного архіву родини О. Молодчого

І який же подарунок отримав Олександр Гнатович від своєї держави? Недолугу бюрократичну відписку, яка надійшла його родині з секретаріату президента: «Звання Герой України не присвоюється за заслуги, які мали місце в минулому і не пов'язані зі становленням і розвитком незалежної України». Навмисне не вказую чиновника, який поставив підпис під цим, м'яко кажучи, дивним документом: якщо навіть сам Віктор Андрійович, заклопотаний власними «месіанськими» ідеями, не відав про таке резонансне прохання від сотень тисяч ветеранів війни, то це тим більше свідчить про безлад, який панував у його оточенні. Власне, відписку (верх цинізму та юридичної безграмотності!) надіслала людина президента Ющенка.

Красиве небо

Герой відійшов у вічність 9 червня 2002-го — на 82-му році життя. А вже наступного дня президент Російської Федерації Володимир Путін (який, до речі, особисто вітав Олександра Гнатовича з 80-літтям) надіслав скорботну телеграму: «Александр Игнатьевич Молодчий был настоящим патриотом, честным и мужественным офицером. Вся его жизнь была примером верного служения долгу и своему Отечеству. Легендарный лётчик отважно сражался в годы Великой Отечественной войны и много сделал для укрепления отечественной авиации в мирное время. Имя Александра Игнатьевича навсегда останется в памяти его коллег и друзей, всех, кто знал этого яркого и талантливого человека». 11 червня надійшла телеграма зі співчуттям і від президента України Леоніда Кучми, який назвав Олександра Молодчого «легендарним сином українського народу».

Поховали видатного льотчика у Чернігові. В останню путь його проводжали тисячі людей. Всі організаційні клопоти взяв на себе міський голова Олександр Соколов. А через рік, за сприяння міськради, відбулося урочисте відкриття мармурового пам'ятника двічі Героєві, про виготовлення якого подбав командувач Військово-Повітряних сил Віктор Стрельников.

Пам'ять про Олександра Гнатовича бережуть в Україні, Росії та Білорусі. У 1949 році на центральній

площі Луганська урочисто встановили бронзовий бюст двічі Героя Радянського Союзу Олександра Молодчого. Нині ще один бюст прославленого льотчика знаходиться в Луганській школі № 13, названій тепер на честь видатного земляка. З'явилася в Луганську й вулиця Олександра Молодчого.

Коли в 1983 році Олександр Гнатович став почесним громадянином Чернігова, то з цієї нагоди посадив іменне дерево, яке й зараз росте у сквері за обласним академічним музично-драматичним театром імені Т. Шевченка. Вулиця Східночеська, де свого часу мешкав Герой, тепер носить його ім'я (до речі, тодішній начальник Чернігівського військового ліцею з підвищеної фізичної підготовки полковник Іван Остренко, виступаючи на святі з нагоди перейменування вулиці, запропонував на-

«Говорят, лётчики не умирают... Они просто улетают и не возвращаются. Селятся себе в небе, в облюбованных местах, и продолжают жить».

звати на честь Олександра Молодчого і військовий ліцей, як на мене, гарна ідея, до якої варто прислухатися!). У Чернігові (на будинку обласного військкомату і на вулиці Щорса, № 6) та в м. Узин, на Київщині, встановлено меморіальні дошки. Також меморіальну дошку в 2001 році урочисто відкрили в Росії — у Благовіщенську, на будинку, в якому жив Олександр Гнатович.

Іменні літаки Молодчого є в Україні (Ту-22 МЗ, бортовий номер 80 — в музеї авіації у Полтаві) та в Російській Федерації (у м. Енгельс Саратовської області).

20 грудня 2007 року в Чернігові створили Благодійний фонд імені двічі Героя Радянського Союзу Олександра Молодчого.

«Всі добрі справи нашого фонду (а це і реставрація пам'ятників та братських могил ветеранів Великої Вітчизняної, і турбота про дітей-інвалідів та малозабезпечені родини, і численні військово-патріотичні акції, і книговидання, і спортивні змагання) відбуваються за підтримки та безпосередньої участі депутата Чернігівської міської ради Олександра Шкурата, — наголошує Тетяна дружина онука легендарного льотчика.

«Олександра Гнатовича не стало 9 червня 2002 року. Закінчився його найтриваліший політ, політ довжиною в життя. Здійнявшись одного разу хлопчиком у розпечене небо Донбасу, він опустився через десятиліття у священну землю Полісся, яка прийняла його навечно. І хто знає, де зараз його душа? Можливо, там, високо над хмарами, поруч із «Білими лебедями», котрі несуть бойове чергування у неозорих просторах небесного океану», — ці хвилюючі рядки написав Олександр Кузнецов-Молодчий, онук видатного українця. «Білим лебедем» називають літак «Ту-160».

А публіцист Ігор Поліщук так уявив останню мить життя двічі Героя Радянського Союзу Олександра Гнатовича Молодчого: «Говорят, лётчики не умирают. Они просто улетают и не возвращаются. Селятся себе в небе, в облюбованных местах, и продолжают жить. Очень красивое небо было в тот день над Черниговом. Солнечное, в синем парадном мундире. Оно встречало своего сына...».

Сергій ДЗЮБА

ПОЛЕ ЗАБУТИХ ГЕРОЇВ

Дві дати: День Перемоги 9 Травня та початок Великої Вітчизняної війни 22 червня посилили увагу глядачів та критиків до фільмів військово-патріотичної тематики. Згадуючи наших сусідів, можна пригадати досить відомий бойовик «Стомлені сонцем 2. Цитадель», створений за участю «Російського фонду підтримки патріотичного кіно». Але такі гучні прем'єри — лише верхівка айсбергу. Жанр військового кіно в Україні розвивається сьогодні і без всілякого піару, за рахунок глибоких, чесних робіт, можливо, й не таких яскравих і ефектних, як фільм режисера Михалкова.

Саме такою роботою можна вважати фільм «Поле забутих героїв» з циклу «Солдати перемоги», який інтернет-спільнота побачила саме перед 22 червня. Фільм присвячено пам'яті воїнів, які зірвали переможну ходу гітлерівських загарбників у жорстокій битві в кінці липня — на початку серпня 1941 року, що сталася поблизу Корсуня.

— Про ті жахливі часи 1941 року розповів мені голова районної ради ветеранів, ветеран війни, полковник у відставці Семен Павлович Побірченко, — згадує режисер-постановник фільму капітан 1 рангу Володимир Савченко. — 15-літнім юнаком Семен Побірченко та інші мешканці Корсуня і села Саморідня стали очевидцями тих страшних днів і ночей, коли окупанти прийшли на нашу рідну землю.

Тоді гітлерівці, намагаючись з ходу оволодіти переправами через Дніпро, рвалися на схід. Але зустріли на своєму шляху жорстокий супротив Радянської Армії. За розповідями Семена Павловича, довго не замовкав кулемет на вершині урочища, що впритул прилягає до дороги на Корсунь. І замовк лише на сьомий день, коли куля німецького снайпера обірвала життя радянського кулеметника. Кілька днів після побоїща вивозили фашисти тіла своїх солдатів і офіцерів та хоронили в центрі міста. Тіла ж радянських воїнів, під примусом та наглядом окупаційного командування, місцеві мешканці поховали прямо в окопах. Були і поранені бійці, які застигли в окопах від болю, але до жодного з них кати не дозволили доторкнутися й надати медичну допомогу. Семен Павло-

вич особисто бачив убитого героя-кулеметника, який поклав протягом тижня на землю не одну сотню ворожих вояків, та спостерігав за його «похованням» в останньому бастіоні.

— Вони і досі там лежать, немов несуть оборону на своїх бойових постах, — розповідає у фільмі Семен Побірченко.

— Пошуку для фільму хоч яких відомостей про те, що сталося біля Корсуня у липні-серпні 1941 року присвятив майже три тижні, — згадує Володимир Савченко. — Здавалося, як для простого громадянина досить добре знаю історію рідного краю. Але до зустрічі з Семеном Павловичем і близько не уявляв ту сувору дійсність і жорстокість війни, яка йшла ось тут, поруч з селом, де я народився і виріс... Кілька разів приїздив на місце подій, вивчав документи, шукав джерела інформації про перші місяці війни. Завдяки тому, що з дитинства слухав розповіді рідних і односельчан про останню війну та завдяки інтернету дістав інформацію про те, хто ж конкретно захищав наш край від ворога важкого літа 1941-го. Довідався, що на той час фронт у районі Кагарлика, Миронівки, Корсуня, Городища, Сміли, Звенигородки боронили війська 26-ї та 38-ї армій, які входили до складу Південно-Західного фронту під командуванням генерал-полковника Кирпоноса. Штаб командування фронту знаходився у місті Бровари. Головне командування військами Південно-Західного напрямку очолював Семен Будьонний, членом Військової ради був Микита Хрущов.

— Немає необхідності перелічувати бойовий комплект та дислокацію частин 26-ї армії, яка здійснювала оборону безпосередньо в районі Канева, Миронівки, Таганчі, Яхнів, Корсуня, Кичінців, Гарбузина, Набутова, а важливо було встановити конкретні частини цієї армії, які вели бій саме на полях поблизу Корсуня, — розповідає далі про свій пошук Володимир Михайлович. — Як показують документи з мемуарів маршала Москаленка та з розміщених в інтернеті «оперсводок», ними були частини 6-го стрілецького корпусу, а саме 196-а стрілецька дивізія, частина полків 264-ї та 277-ї стрілецьких дивізій та інші, які поки що точно

не встановлені. Деталізація та імена вищого військового керівництва дозволяють зробити здогадку про причини того, чому після війни не відбулося перепоховання загиблих воїнів.

Глядачам фільму стає відомо, що у серпні-липні 1941-го, фактично за півтора місяця боїв, 196-а, 264-а та 277-а стрілецькі дивізії втратили більше половини свого складу. Така ж картина у всій 26-й та 28-й арміях Південно-Західного фронту. Дивізії на відпочинок та поповнення не відводилися, а завдання, які ставилися командуванням 26-ї армії, командуванням фронту та головнокомандувачем Південно-Західного напрямку, не відповідали реальним обставинам, що змінювалися кожної доби. У тій битві та подальших боях, що продовжувалися до самої переправи через Дніпро, 26-а армія фактично втратила 196-у стрілецьку дивізію, а сама, відступаючи, втратила війська в уманському та київському котлах. Героїчний командир 196-ї стрілецької дивізії генерал-майор Костянтин Юхимович Куликов у тих боях потрапив у полон та був страчений у концтаборі Флоссенбург.

— Попри все, ціною свого життя радянські воїни вигравали у ворога найцінніше — час, — коментує далі за кадром підполковник Юзеф Венскович, він же автор сценарію стрічки. — Кожна година, кожна доба утримання на рубежах у 1941 році фашистів давала можливість евакуювати у тил мирне населен-

ня, підготувати нові лінії оборони... Нещодавно один з відомих політиків зазначив, що Росія змогла б перемогти фашистів під час Другої світової війни й без України. Давайте згадаємо, скільки тривала оборона Києва, Одеси, Севастополя тощо? Скільки безіменних воїнів покійся на полях боїв, на кшталт такого, про який розповів Семен Павлович Побірченко?.. Займаючи оборону під Корсунем, 196-а стрілецька дивізія хоч і була знекровленою, але в боях змогла втриматися на позиціях протягом цілого тижня. Це вже факт, тому що кулемет, як уже згадували, за спогадами очевидців замовк лише на сьомий день.

Як свідчать розвідувальні донесення та оперативні зведення того часу, проти військ 6-го стрілецького корпусу 26-ї армії, діяв 254-й піхотний корпус групи армії Центр гітлерівського вермахту за підтримки авіації, танків та механізованих підрозділів. Конкретно проти 196-ї та залишків 264-ї та 277-ї стрілецьких дивізій діяла 57-а піхотна дивізія фашистів за підтримки приданих сил та засобів 254-го ПК. Очевидці тих подій саме і підтверджують спрямування ліній окопів на полі битви не по лінії «південь-північ», а по лінії оборони «схід-захід», яку б неминуче долав ворог, ведучи наступальні дії з Корсуня на північний схід в обхід оборони 26-ї армії в напрямку Дніпра.

Фільм закінчується картинами того самого поля, де покійся ос-

танки захисників нашої Вітчизни. Його не можна назвати ні братською могилою, ні могильником, ні просто кладовищем. Воно розрівняне, зоране, на місці колишньої битви колоситься жито, приносячи прибуток новим українцям. Запитання про те, чому до цих пір не перепоховані радянські воїни, Семен Павлович упереджує поясненням, що сам він повернувся додому в Корсунь лише у 1953 році. До того часу розрівнялося поле, вщухла людська біль від горя втрат. Звернення до тодішніх керівників району, області та воєнкомів не мало ніяких відповідей і реакцій, хоч кивали головами та обіцяли доповісти вище. Зараз можна лише здогадуватися, наскільки не потрібні були на той час, особливо під час правління Хрущова, згадки про бездарне довоєнне та воєнне керівництво і експерименти, що обернулися такою трагедією. Але спогади про страшні події 41-го живуть у пам'яті фронтовика та тих, хто не байдужий до історії рідного краю. Адже не можна залишати безіменними тих, хто ціною свого життя заклав підвалини Великої Перемоги 45-го, виборів для нас свободи та незалежності.

Час ефіру стрічки пролітає для непосвяченого глядача непомітно, але за цією легкістю — зрозуміла лише спеціалісту тривала робота: спочатку ідея, далі пошуки в архівах, польові зйомки, виїзди на інтерв'ю до ветеранів, кропіткий монтаж, «озвучка» і, нарешті, зведення стрічки в єдине ціле. А потім — «час ікс» і «критика» в інтернеті. Глядачу в мережі, здебільшого, байдуже, де і як знаходять час та гроші автори фільму. Якщо за перші кілька секунд фільм «не чіпляє», то увага «одним покликом мишки» переключається на щось інше. Однак стрічка «Поле забутих героїв» одразу приковує увагу кожного, хто не байдужий до теми військово-патріотичного кіно. До її появи в мережі фактично нічого, крім пам'яті живих очевидців і архівних документів, не нагадувало про війну, яка 1941 року постукала у вікно корсунчанам своїм кістлявим пальцем смерті. А білих та чорних плям нашої історії існує чимало, їх вистачить ще багатьом поколінням і на багато фільмів.

Юрій ЛАВРОВ

Семен Побірченко: «На цьому полі влітку 1941 року гинули радянські солдати, але не здавали своїх позицій... Вони і досі там лежать, немов продовжують боронити рідну землю від ворога».

«Браво, маестро! Браво, військові музики!»

12-й рік поспіль сумчани та гості міста аплодують кращим духовим оркестрам Збройних Сил України

Щорічний фестиваль духової музики «Сурми Конституції» цього року відзначив своє 12-річчя і втретє пройшов під назвою — «Сурми України».

— Мета конкурсу — оцінити творчі здобутки військових музичних колективів, — говорить головний військовий диригент Генерального штабу Збройних Сил України генерал-майор Володимир Деркач. — Склалася ситуація, коли глядач звик до того, що він має нагоду отримувати естетичне задоволення від виконання учасниками фестивалю на стадіоні «Ювілейний» творів високої музики щороку. Фестиваль включає в себе і марш парад вулицями міста Суми, і виконання оркестрами на майданчиках та парках міста окремих невеличких концертних виступів. Наприклад, Одеський та Чернігівський військові оркестри дали годинні концерти на підмостках сумського театру імені Шепкіна. Виступив оркестр з Турції. До речі, наші іноземні колеги побачили, на якому високому професійному рівні виконувалися музичні твори і

взагалі проходив у весь фестиваль. Велику роботу у цьому напрямку виконали відділ культури міста Суми і особисто мер Геннадій Мінаєв.

Фестиваль проводиться за підтримки Міністерства оборони України. Головним організатором цього грандіозного дійства є відділ культури та туризму Сумської міської ради.

Здійснюючи екскурс у минуле, слід згадати, що у 2000 році першими учасниками фестивалю стали 6 духових оркестрів Збройних Сил України з Києва, Чернігова, Полтави, Конотопа, Охтирки та Сум. Найстаріший духовий оркестр Збройних Сил України — оркестр Сумського військового двічі орденів Червоного Прапора інституту ракетних військ і артилерії імені Богдана Хмельницького під керівництвом підполковника Юрія Кириченка настільки вразив глядачів своєю феєричною програмою та віртуозністю музикантів, що ніяких сумнівів щодо подальшої долі та місця проведення майбутніх фестивалів не виникло.

На II фестивалі духової музики в Сумах (2001 рік) свою програму представляли вже 9 оркестрів. Крім військових музикантів з Києва, Полтави, Чернігова, Харкова та Сум, у фестивалі взяли участь інші духові оркестри міста: зразковий дитячий оркестр духових інструментів «Орфей» Сумського Палацу дітей та юнацтва, духовий оркестр Сумського вищого училища мистецтв і культури імені Дмитра Бортнянського та народний духовий оркестр Будинку культури «Хімік» ВАТ «Сумхімпром». Свою програму презентував сумчанам і духовий оркестр з міста-побратима Курська.

Серця усіх представниць прекрасної статі відразу взяв у полон надзвичайно артистичний диригент оркестру Харківського військового університету Андрій Висовень, який не тільки став улюбленцем сумської публіки, але й значно підняв планку виступів учасників фестивалю.

Вічно живу духову музику, здатну, як ніяка інша, створювати особливий настрій, наступного, 2002-го року, дарували усім прихильникам

як улюблені колективи, так і нові учасники фестивалю — високо-професійні та віртуозні військові оркестри з Вінниці, Львова та Севастополя. Вінницькі військові льотчики та севастопольські моряки вразили глядачів та організаторів фестивалю яскравим феєрверком улюблених мелодій, а львів'яни підкупили чіткістю і неймовірною злагодженістю ритму та рухів.

Дебютантом фестивалю «Сурми Конституції» 2003 року став колектив з Одеси. Іскрометний одеський гумор, веселі та життєрадісні мелодії додали до єдиної симфонії фестивалю життєрадісного настрою та значно урізноманітнили творчу палітру головного музичного свята Слобожанщини.

На V фестивалі (2004 рік) сумчани та гості нашого міста від душі аплодували кращим духовим оркестрам Збройних Сил України та народному духовому оркестру Сумського вищого училища мистецтв і культури імені Дмитра Бортнянського. У ці дні місто Суми, як відзначали засоби масової інформації, перетворилося на столицю грандіозного концертного дійства. Безумовно, роль першої скрипки у цьому грандіозному музичному колективі належала Зразково-показовому оркестру Збройних Сил України (м. Київ).

У 2005 році фестиваль духової музики «Сурми Конституції» набув статусу всеукраїнського. Список його учасників поповнився військовим оркестром з Білої Церкви. Крім того, широка глядацька аудиторія та оркестранти відзначили високий рівень підготовки військового духового оркестру інституту зв'язку з Полтави.

2006-й фестивальний рік запам'ятався усім яскравим самобутнім виступом нового учасника — військового оркестру з Тернополя. Того ж року відбувся дебют ще одного, у подальшому неодноразового учасника фестивалю — оркестру Університету цивільного захисту України (м. Харків).

У 2007 році географія сумського фестивалю знову вийшла за межі України. До українських колективів приєдналися два духових оркестри Російської Федерації з Курська та Белгорода і молодіжний духовий оркестр з міста Люблін (Польща). Саме на VIII фестивалі «Сурми Конституції» відбувся останній виступ духового оркестру Сумського військового двічі орденів Червоного Прапора інституту ракетних військ і артилерії імені Богдана Хмельницького.

IX Всеукраїнський фестиваль (2008 рік) зібрав духові оркестри з 5 країн: України, Росії, Польщі, Грузії та Республіки Білорусь.

Високий професіоналізм Зразково-показового оркестру Збройних Сил Республіки Білорусь (м. Мінськ), відмінне звучання добре відомих творів та сам стиль спілкування білорусів з публікою і колегами змусили усіх поринути у вир спогадів про минуле.

З родинною сердечністю зустрічали та проводжали сумчани оркестрантів-підводників із Северодвінська (Росія). Пристрасна «Лезгінка» у супроводі військових музикантів із сонячної Грузії змусила прискорено битися жіночі серця, а наша рідна «Черемшина» у виконанні польського оркестру шахтарів із Любліна розчулила навіть чоловіків. Львів'яни зачарували всіх самобутнім національним колоритом, одесити вразили запальним чоловічим «канканом» та чарівним колективом юних барабанщиків, а улюбленці сумчан — вінницькі льотчики призналися публіці у щирому коханні.

З кожним роком не тільки розширюється географія фестивалю, удосконалюється виконавська майстерність та артистизм його учасників, підвищується статус духової музики, а й налагоджуються партнерські стосунки між містами та країнами.

Юрій ЛАВРОВ

ВІЙСЬКОВІ САНАТОРІЇ: «міністерський бонус» для лейтенанта

За рішенням голови оборонного відомства 60 відсотків путівок терміном на 12 днів спрямовано на відпочинок молодих офіцерів та членів їхніх родин

Зав'язка «курортного роману», головними героями якого стали санаторії Міністерства оборони України та центральні органи державної влади, сягає початку 90-х років минулого століття. Не секрет, що відтоді взаємини між цими «персонажами» незмінно погіршувалися, що й призвело до того, що з існуючих у 1991 році 26 військових здравниць рік 2011 вітчизняне військове відомство зустріло лише із десятима. При цьому загальна кількість ліжко-місць скоротилася вдвічі.

Аргументи деяких можновладців, мовляв, зменшення кількості військових санаторіїв є процесом цілком «об'єктивним, плановим та не болючим для захисників Вітчизни», погодьтеся, виглядають непереконливо. Навіть якщо ці «державницькі» рішення пов'язані зі скороченням чисельності особового складу Збройних Сил України. Формально, логіка має місце: військових стало менше, а отже і велика кількість санаторіїв для них — ні до чого. Але у тому й річ, що, згідно із чинним законодавством, усі військовослужбовці, які свого часу були звільнені у запас чи відставку, рівно як і військові пенсіонери разом із своїми сім'ями право на санаторно-курортне обслуговування не втрати-

ли. Отже, кількість тих, хто має право лікуватися у відомчих оздоровчих закладах оборонного відомства аж ніяк не скоротилася. Тож немає нічого дивного у тому, що за таких умов відвідати відомчий санаторій наш військовослужбовець — від сержанта до полковника — може лише раз на 15 років...

Відтак виникає ще одне питання: скільки «потягне» із сімейного бюджету військового відпочинок у відомчому санаторії? Щоб з'ясувати це, ми звернулися до завідувача санаторно-курортного сектора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України, службовця ЗС України Євгена Малиновського.

За словами Євгена Петровича, успіхами в розвитку матеріально-

технічної бази та сервісного обслуговування можуть пишатися лише окремі лікувально-оздоровчі заклади. Зокрема, це Центр медичної реабілітації та санаторного лікування «Крим», Євпаторійський дитячий клінічний санаторій та Державне підприємство Міністерства оборони України «Сакський ЦВКС». Ось, власне, і все... Щодо решти санаторно-курортних закладів, то у них, на жаль, до раніше існуючих проблем лише додалися нові, що поставили їх на грань виживання.

Як засвідчує аналіз, проведений фахівцями санаторно-курортного сектора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України, економічна криза в державі не оминула і військові здравниці: за останні два роки кількість осіб, які пройшли лікування в центрах медичної реабілітації та санаторного лікування зменшилась на 18,5 відсотки — з 85,7 тис. до 69,9 тис., причому кількість осіб, які придбали санаторні путівки за договірними цінами, також має тенденцію до зменшення — з 59,9 тис. відпочиваючих до 53,4 тис. Але найпотужнішого удару криза завдала саме пільговикам: їхня кількість у військових санаторіях зменшилась на 36 відсотків — з

25,7 тис. до 16,4 тис. Порівняно з минулим роком курортний сезон 2011 для військовослужбовців, військових пенсіонерів, ветеранів війни, членів їхніх сімей, які б мріяли відпочити у військових здравницях, закінчився, не розпочавшись.

Щодо відпочиваючих у військових санаторіях, то станом на 1 червня 2011 р. у черзі за путівками на пільгових умовах перебуває 1718 осіб. Хоча згідно з планом їх мало бути 2072.

Щодо коштів, виділених з кошторису Міністерства оборони України на санаторно-курортне забезпечення пільгових категорій осіб на 2011 рік, то їхня сума становить 31,148 млн грн. (у 2010-му — 31,394 млн грн.).

Подорожчання путівок протягом 2009–2011 років обумовлене зростанням вартості продуктів харчування, комунальних послуг, електроенергії, медикаментів тощо. Наприклад, відпочинок за пільговою путівкою у Центрі «Крим» на двох дорослих і неповнолітню дитину терміном на 21 добу обійдеться військовослужбовцю у понад 8 тис. грн., не враховуючи вартість квитків на проїзд в обидві сторони. Прямо скажемо — не дешево. А отже, чи вартий відпочинок таких коштів?

Збалансувати витрати і вартість цін на санаторні послуги можливо двома шляхами. Перший, найбільш простий — це збільшити ціни на санаторні путівки, але... без суттєвого покращення якості санаторного лікування путівка стає не конкурентоспроможною на ринку послуг. Другий шлях — впровадження енергозберігаючих технологій, раціональне використання людських ресурсів тощо.

У Міністерстві оборони України нині залишився єдиний дитячий санаторний заклад — Євпаторійський дитячий клінічний санаторій, але його можливості використовуються в інтересах дітей військовослужбовців та ветеранів військової служби тільки на 10 відсотків. Причина не лише в тому, що бракує бюджетного фінансування, але і в обмеженості медичних показань для санаторного лікування дітей. Отже, необхідно переглянути існуючі медичні показання і розширити їх за рахунок

лікування захворювань серцево-судинної системи, хронічних захворювань органів дихання, органів травлення.

Комфортний відпочинок на березі Чорного моря — мрія чи не кожного військового. До недавнього часу для багатьох — майже не здійсненна. Втім, нарешті з'явилась надія, що ситуація докорінним чином зміниться: за рішенням Міністра оборони України Михайла Єзеля цього року збільшена кількість пільгових путівок у літній період (червень–серпень) в заклади медичної реабілітації та лікування, які розташовані на південному березі Криму. Цим рішенням передбачено виділення до 60 відсотків санаторних путівок для молодих офіцерів та членів їхніх сімей з терміном оздоровлення 12 днів, що передбачено Планом розподілу санаторних путівок на 2011 р., затвердженим Міністром оборони.

До речі, також варто згадати про те, що у квітні поточного року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову №446 «Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками до санаторно-курортних закладів військовослужбовців, ветеранів війни, ветеранів військової служби, органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб і членів їхніх сімей». Зокрема, цією постановою передбачено, що лікування в санаторних закладах Міністерства оборони на пільгових умовах надається не більш ніж один раз на рік відповідно до медичних рекомендацій з урахуванням пільг, передбачених законодавством для конкретної категорії осіб і в порядку черговості.

За дорученням Міністра оборони України, для приведення санаторно-курортного забезпечення військовослужбовців, ветеранів війни, ветеранів військової служби, членів їхніх сімей у відповідність до законів України, вищенаведеного Порядку та його подальшого вдосконалення Військово-медичним департаментом Міністерства оборони України відпрацьовується нова редакція Інструкції про порядок санаторно-курортного забезпечення в Збройних Силах України.

В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Військово-медичний департамент
Міністерства оборони України
Центр медичної реабілітації
та санаторного лікування
«КРИМ»
запрошує вас!

Центр розташований у затишній долині біля знаменитої Ведмідь-гори. У центрі медичної реабілітації та санаторного лікування «Крим» є можливість пройти обстеження і лікування захворювань серцево-судинної системи, органів дихання, нервової системи, опорно-рухового апарату, сечостатевої системи тощо. В Центрі працює відділення екстракорпоральної літотрипсії, де консультує лікар-уролог і за допомогою найсучаснішої апаратури проводиться роздрібнювання каменів у нирках без порожнинної операції. Лікувально-діагностична база забезпечує проведення необхідних лабораторних, ендоскопічних, ультразвукових, рентгенологічних та інших досліджень, в тому числі — ехокардіографії, спірографії, бронхо- і гастродіоскопії. Працює кабінет гірудотерапії (лікування п'явками), грязелікарня. На території Центру розташовані плавальний басейн з морською водою, дельфінарій, два кінотеатри, унікальний світломузичний фонтан, дитячі майданчики.

АР Крим.
Алуштинський р-н, смт Партеніт.
Довідки за телефонами:
(06560) 21-8-55, 22-5-32; 2-26-47
www.cekrym.net

Тож доброго Вам здоров'я
і приємного відпочинку!

Командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України адмірал Віктор Максимов особисто вручив призи переможцям регати «Кубок Криму — 2011», яка пройшла під його патронатом.

Учасників морських перегонів привітали командувач ВМС ЗС України адмірал Віктор Максимов, президент вітрильної федерації Севастополя Сергій Мануйленко, начальник відділу у справах сім'ї, молоді та спорту Севастопольської міської державної адміністрації Андрій Тимченко та інші.

— Я дуже радий, що саме у період святкування Дня флоту України була проведена регата «Кубок Криму — 2011». Ви по-справжньому сильні та вольові люди, адже такої штормової погоди, у яку ви потрапили, не було вже давно. Ви повністю виконали поставлені завдання, продемонструвавши при цьому високу професійну майстерність та витримку, — зазначив у вітальному слові до учасників адмірал Віктор Максимов.

Вітрильні перегони були розподілені на декілька етапів. Яхти пройшли за маршрутом Севастополь — Балаклава — Феодосія — Артек — Севастополь. За право бути кращими у шести категоріях боролися 23 крейсерські яхти з Севастополя, Одеси, Києва та Маріуполя. Серед них також були яхти ВМС ЗС України та Чорноморського флоту Російської Федерації.

За словами президента вітрильної федерації Севастополя Сергія Мануйленка, перегони цього разу видалися важкими. Нестабільні погодні умови — від штилю до шквального поривчастого вітру з грозою — створили ситуацію, за якої життю спортсменів загрожувала реальна небезпека. Але всі учасники — досвідчені моряки, тому окрім розірваних вітрил та пошкодженого яхтового спорядження втрат не було.

Хоча трапився випадок, коли одна людина з екіпажу яхти «Прометей» опинилася за бортом, але завдяки вмілим діям екіпажу яхти «Антика» ВМС ЗС України її було врятовано. Капітана яхти «Антика» капітана 1-го рангу запасу Андрія Чернія було нагороджено грамотою за особисту мужність та самовідданість, які він проявив під час яхтових перегонів.

— Такої жорсткої штормової погоди не було за всю історію існування регати, — сказав Сергій Мануйленко. — Не усі яхти змогли подолати дистанцію та дійти до фінішу. Відтепер ми будемо підвищувати вимоги до екіпажів, щоб забезпечити надійність яхт та безпеку людей.

Переможці та призери регати були визначені в кожній із шести залікових груп. У 1-й групі перемогу здобула яхта ВМС ЗС України «Спрей», якій майже наприкінці перегонів поступилася ще одна флотська яхта «Ліра», третьою у групі стала яхта «Алуся». У 2-й групі перше місце посіла яхта «Вега», в 3-й не було рівних екіпажу яхти «Юнона», 4-ту групу очолила яхта «Фіолент», у 5-й «золото» отримала яхта «Айя» і у 6-й найсильнішим виявився екіпаж яхти «Морська кокетка».

Переможців регати та деяких учасників в окремих номінаціях нагородили кубками, медалями та пам'ятними подарунками.

На стадіоні «Динамо» відбувся товариський футбольний матч між командами Міністерства оборони України та Міністерства закордонних справ Великої Британії.

Капітаном команди українських військових був генерал-майор Володимир Георгієш.

На матчі особисто був присутній і Посол Її Величності Королеви Великої Британії в Україні — Лі Тернер.

Не зважаючи на дощову погоду, армійців прийшли підтримати чимало колег.

Дощ не переставав протягом всієї гри, але матч від цього не постраждав. У середині першого тайму відзначились британці, на початку другого українці зрівняли рахунок. Так, за підсумком двох таймів, як і водиться, перемогла дружба. Проте у серії післяматчевих 11-метрових ударів перемогу здобула збірна вітчизняного військового відомства з рахунком 5:4.

Напередодні матчу пан Лі Тернер у своїй промові до гостей зауважив, що Велика Британія активно спостерігає за процесом підготовки України до історичного заходу — проведення чемпіонату європейського рівня і вважає, що він пройде на високому рівні.

— Міністерство закордонних справ Великої Британії на знак доброї волі щорічно проводить товариські футбольні матчі проти збірних міністерств і відомств різних країн світу. Рішення зіграти в цьому році з українськими колегами вмотивовано, зокрема, прагненням налагодити тіснішу співпрацю між країнами напередодні Чемпіонату Європи з футболу «Євро — 2012», — сказав пан Лі Тернер.

Він зауважив, що Великій Британії, у свою чергу, цікавий будь-який досвід проведення заходів такого масштабу, адже у наступному році вона прийматиме Олімпійські ігри.

**ДП «ДЕРЖАВНЕ КИЇВСЬКЕ
КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ЛУЧ»**

**STATE KYIV DESIGN
BUREAU «LUCH»**

**Перевізний протитанковий ракетний комплекс «БАР'ЄР»
“BAR'ER” VEHICLE-CARRIED ANTITANK MISSILE SYSTEM**

Україна, 04050, Київ, вул. Мельникова, 2
Телефон: +38 (044) 483 0745, 484 1898
Факс: +38 (044) 483 1394
E-mail: kb@luch.kiev.ua
www.luch.kiev.ua

2, Melnikov Str., Kyiv, 04050, Ukraine
Phone: +38 (044) 483 0745, 484 1898
Fax: +38 (044) 483 1394
E-mail: kb@luch.kiev.ua
www.luch.kiev.ua

Фото: А. Новака